

Varhaiskasvatuksen luontokyselyt 2014 ja 2023

Juha Jantunen

Greening of daycare yards with biodiverse materials affords well-being, play and environmental relationships.
Puhakka ym. International Journal of Environmental Research and Public Health 2019; 16 (16):2948.

Sisällys

Johdanto	2
Valtakunnalliset kyselyt 2014 ja 2023	3
Tuloksia ja vertailu aikaisempaan kyselyyn	4
Rakennus	4
Henkilömäärät	5
Sijainti ja toimintaympäristö	5
Nykyinen luontotoiminta	7
Ruoka-allergiat	11
Asenteet ja mielipiteet	12
Pohdintaa	16
Tulosten vertailua	16
Kiitokset	19
Kirjallisuus	19
Liite 1. Vastauksia kysymykseen <i>Mitkä seikat mielestäsi eniten vaikeuttavat lasten kanssa luonnossa toimimista?</i>	21
Liite 2. Kysymyslomake	30

Marraskuu 2023

Allergia- iho- ja astmaliitto ry
Torikatu 7, 55800 Imatra

juha.jantunen@allergia.fi
www.allergia.fi

Johdanto

Luonnolla on lukuisia myönteisiä terveysvaikutuksia, jotka ollaan vasta nyt kunnolla ymmärtämässä. Tutkimusmenetelmien kehittyessä ympäristön ja luonnon mikrobit ovat osoittautuneet tärkeäksi osaksi elimistömme toimintaa. Ihminen ei ole niinkään ”yksilö” vaan monimutkainen ekosysteemi, jossa on vähintään yhtä paljon mikrobeja kuin omia soluja. Tämä saattaa olla viime vuosien ratkaisevimpia edistysaskeleita terveyden ymmärtämisessä totesi WHO vuonna 2015 (WHO 2015).

Luonnon monimuotoisuuden väheneminen, sekä meidän ympäristössä kuin myös meissä itsessämme, on todennäköisesti osaltaan johtanut monien sairauksien nopeaan yleistymiseen länsimaissa (Haahtela ym. 2017, Avelo & Lehtimäki 2021). Allergiassa elimistö reagoi voimakkaasti täysin vaarattomia aineita, kuten esimerkiksi siitepölyn, pähkinän tai kalan valkuaisaineita vastaan. Syyinä väärään reagointiin pidetään ennen kaikkea kaupungistunutta mikrobiköyhää ympäristöä, josta immuunipuolustus ei saa riittävästi harjoitusta toimiakseen oikein. Tämä on havaittu muun muassa Karjalan allergiatutkimuksessa, jossa Suomen ja Venäjän Karjalan allergioiden esiintyvyyden erot yhdistettiin ympäristön ja elintapojen eroihin (Hanski ym. 2012, Haahtela ym. 2020). Länsimaisen kaupunkiympäristön merkitys on huomattu myös maahanmuuttajilla, joiden allergiaoireilu on alkanut vasta joitakin vuosia muuton jälkeen (Tedeschi ym. 2003, Cabieses ym. 2014, Biaginio ym. 2019). Mitä nuorempana länsimaisiin kaupunkeihin on siirrytty, sitä suurempi on allergisoitumisen riski (Tham ym. 2019).

Ihmisten puolustusjärjestelmä tarvitsee luonnon monimuotoisia mikrobeja pysyäksään terveenä. Erityisen hyödyllisenä pidetään kosketusta maaperän mikrobeihin (Fonken ym. 2018, Roslund ym. 2022). Luonnon mikrobit parantavat vastustuskykyä ja immuunijärjestelmän toimintaa ja ehkäisevät allergian kaltaisia immuunijärjestelmän häiriöistä johtuvia oireita ja sairauksien syntyä. Muita tarttumattomia tulehdussairauksia ovat muun muassa astma, 1-typin diabetes, tulehdukselliset suolistosairaudet, sydän- ja verisuonitaudit, syöpä, neurologiset sairaudet ja mielenterveyshäiriöt (Haahtela ym. 2017).

Ihminen on osa luontoa ja tarvitsee sitä pysyäksään terveenä (Avelo & Lehtimäki 2021). Kosketus luontoon ja sen mikrobeihin on tärkeää kaiken ikäisille, mutta erityisesti lapsille, joiden immuunijärjestelmä on vielä kehittymässä (Haahtela 2014, Ruokolainen ym. 2015, Lehtimäki ym. 2021). Tässä päiväkodit ovat hyviä kanavia lisätä lasten luontokosketusta ja parantaa luontosuhdetta. Varhaiskasvatuksen ja koulujen kautta saavutetaan koko ikäluokka riippumatta perheiden toimintatavoista. Lapsen luontosuhteen kehittymiseksi päiväkodit voivat tarjota erilaisia ja positiivisia luontokokemuksia sekä tutkimista ja pohdiskelua yhdessä omasta lähiluonnosta (*Kuva 1*). Kun lapsen luontosuhde on hyvä, hän nauttii luonnossa olemisesta ja hänen toimintansa on luonnon kannalta hyvää ja kestää koko elämän.

Luonto vaikuttaa myös mielen hyvinvointiin (Bratman ym. 2015, Tyrväinen ym. 2018). Pelkäämään luonnon näkeminen ja luonnon äänien kuuntelu auttavat rauhoittumaan ja parantavat keskittymiskykyä. Luonnossa leikkiminen vahvistaa lasten luovuutta, mielikuvituksen käyttöä ja ongelman ratkaisutaitoja. Aloitekyky ja rohkeus tuoda esiin omia mielipiteitä on luontoympäristössä parempi kuin tavanomaisessa päiväkodin oppimisympäristössä (Laine & Rechartd 2021). Luontoretkeily lisää liikuntaa ja jo pelkäämään luonnossa olemisen ja kosketus monimuotoiseen luontoon parantaa vastustuskykyä ja immuunijärjestelmän toimintaa. Lasten sairastavuuden väheneminen tarkoittaa myös heidän vanhempien työpoissaolojen pienempää määrää.

Päiväkotien pihojen viherryttämällä ja luontoelementtien lisäämisellä on saatu hyviä tuloksia. Hiekan tilalle tuotu metsäpohja eli kunttu, siirtonurmi ja istutuslaatikot ovat lisänneet viihteyttä ja monipuolistaneet lasten liikkumista ja pihaleikkejä (Puhakka ym. 2019). Tutkimuksissa pihaluonnon monimuotoistumisen on myös havaittu lisänneen lasten ihon ja suoliston mikrobien monimuotoisuutta ja parantaneen lasten immuunipuolustuksen toimintaa (Roslund ym. 2021).

Kuva 1. Otsikoita ja nostoja päiväkotien luontotoiminnasta ja pihoista.

Valtakunnalliset kyselyt 2014 ja 2023

Allergia- ja astmaliittoon kuuluva Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituutti toteutti keväällä 2014 valtakunnallisen kyselytutkimuksen, joka uusittiin vuonna 2023. Kysely toteutettiin Varhaiskasvatuksen Opettajien Liiton (VOL; silloin nimellä Lastentarhanopettajaliitto) avustuksella. Kyselyssä selvitettiin minkälaiset puitteet luonto antaa päiväkodille, miten lähiympäristöä hyödynnetään päiväkotitoiminnassa ja miten erilaisiin luontotoimintoihin suhtaudutaan? Kysymykset oli ryhmitelty viiteen osioon: päiväkodin perustiedot (rakennus ja henkilömäärä), sijainti ja ympäristö, nykyinen toiminta, ruoka-allergiat, sekä asenteet ja mielipiteet.

Kyselylomakkeen pohjana oli Jenni Lehtimäen väitöskirjatyössä käytetty lomake (Lehtimäki 2017). Valtakunnalliseen varhaiskasvatukseen suunnatun kyselyn sisältöä ja rakennetta täydennettiin ja tarkennettiin Lastentarhanopettajaliiton ja Kansallisen allergiaohjelman sihteeristön kanssa.

Ensimmäisen kerran kyselylinkki lähetettiin huhtikuussa 2014 lähes 7 000 sähköpostiosoitteeseen Lastentarhanopettajaliitosta. Vastauksia kertyi 768. Raportin tuloksista voi ladata suoraan [tästä linkistä \(Saarinen & Jantunen 2015; pdf 2 MB\)](#) tai verkkosivulta <https://www.allergia.fi/jarjesto/tutkimus/allergia/allergiaohjelma/paivakodit/>

Kysely toistettiin lyhennettynä syksyllä 2023. Kyselylinkki lähetettiin 24.8.2023 noin 13 000 Varhaiskasvatuksen Opettajien Liiton rekisterissä olevaan sähköpostiosoitteeseen. Teknisten ongelmien takia ilmeisesti kaikki eivät saaneet viestiä ensimmäisellä lähetyskerralla, mutta muistutuksen yhteydessä 12.9.2023 vastaajamäärää saatiin selvästi kasvatettua. Vastausajan päättyessä lokakuun alussa kyselyyn osallistujia oli kaikkiaan 649.

Molemmissa kyselyissä noin joka neljäs vastaus tuli pääkaupunkiseudulta, muualta tietoja kertyi varsin tasaisesti. Kyselyyn vastanneista päiväkodin johtajia oli 15 % vuonna 2023 ja 21 % vuonna 2014. Vastaajista varhaiskasvatuksen opettajia oli 79 % (*taulukko 1*) ja ensimmäisessä kyselyssä 60 %.

Taulukko 1. Vuoden 2023 kyselyyn vastanneiden koulutus.

varhaiskasvatuksen opettaja	kasvatustieteiden maisteri	sosionomi (amk)	lastenhoitajan koulutus	varhaiskasvatuksen erityisopettaja	muu
513	67	66	2	24	39
79 %	10 %	10 %	0 %	6 %	6 %

Tuloksia ja vertailu aikaisempaan kyselyyn

Tekstissä on ensin mainittu syksyllä 2023 tehdyn kyselyn tuloksia ja verrattu niitä kevään 2014 tuloksiin. Täysin poikkeavat, esimerkiksi näppäilyvirheestä johtuvat vastaukset on poistettu aineistosta tuloksia käsiteltäessä.

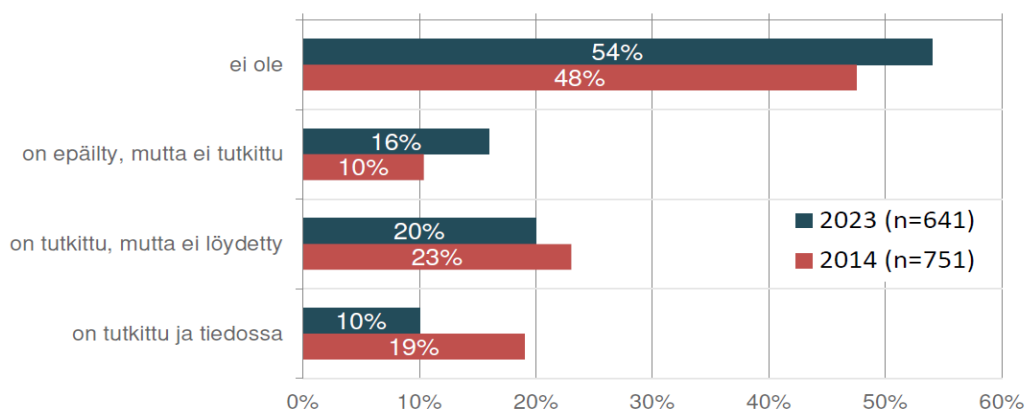
Rakennus

Käytössä ollut päiväkotirakennus oli valmistunut keskimäärin vuonna 1992. Keski-ikä oli kymmenen vuotta uudempi kuin edellisessä kyselyssä, joka vastaa kyselyjen 2014 ja 2023 välistä aikaeroa. Vanhimmat rakennukset olivat vuodelta 1850-luvulta ja uusimmat juuri valmistuneita. Molemmissa kyselyissä edellisen kymmenen vuoden aikana oli valmistunut noin 150 toimitilarakennusta.

Suuriosa päiväkodeista toimi joko päiväkotikäyttöön suunnitellussa ja valmistuneessa rakennuksessa (67 % vs. edellisessä kyselyssä 60 %) tai sittemmin päiväkodiksi muutetussa rakennuksessa (16 % vs. 19 %).

Päiväkodin sisäilmaongelmien tilanne oli hieman parantunut. Silti lähes joka toisessa päiväkodissa (46 %) sisäilmaongelmia oli ainakin epäilty. Kaikkiaan sisäilmaongelma oli tutkittu ja tiedossa joka kymmenennessä päiväkodissa. Luku oli puolet pienempi kuin kymmenen vuotta aikaisemmin (*kuva 2*). Kyselylomakkeella ei yksilöity tarkemmin, mitä ongelmat olivat ja miten ne oli selvitetty.

Onko päiväkodissa sisäilmaongelmia?

Kuva 2. Sisäilmaongelmat ovat edelleen valitettavan monen päiväkodin arkea.

Henkilömäärät

Päiväkotien koko henkilömäärissä oli kasvanut. Lapsia päiväkodeissa oli keskimäärin 84 (73 vuonna 2014) ja henkilökuntaa kaikkiaan 22 (vs. 17). Yli sadan lapsen päiväkodeja oli kolmannes (33 % vs. 28 %) ja alle 50 lapsen päiväkodeja neljännes (24 % vs. 32 %). Lapsiryhmiä oli päiväkodeissa 5,4 (vs. 4,2). Vastausten perusteella laskettu ryhmäkoko oli pysynyt lähes samana (15,5 vs. 15,8 lasta) ja samoin kuin lasten kanssa toimivien määrä suhteessa ryhmien määrään (3,9 vs. 3,8 henkilökuntaan kuuluvaa/ryhmä).

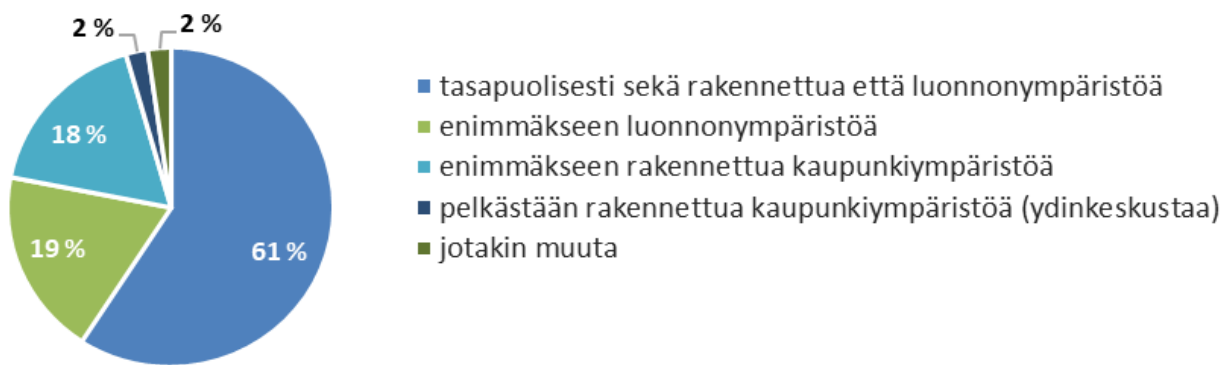
Sijainti ja toimintaympäristö

Päiväkodin piha-alueen koko oli keskimäärin 1 500 m² (mediaani 600 m²). Suurin osa pihamaasta oli yleisimmin hiekkakenttää tai soraa (taulukko 2). Asfaltilla tai betonilla peitetyn pihan osuus oli selvästi lisääntynyt kymmenen vuoden aikana (77 % vs. 64 %). Lähes puolella päiväkodeista suuri osa maasta oli peitetty. Selvästi useimmin (78 %) piha oli suurelta osin hiekkakenttää.

Taulukko 2. Päiväkodin piha-alueen ominaispiirteet ja kaksi pinta-alaltaan merkittävintä. Piholla oli useimmin hiekkakenttää tai soraa. Vuonna 2023 useimmin pinta-alaltaan suurimmat olivat hiekka ja asfaltti/betoni ja vuonna 2014 hiekka ja nurmikko.

Pihalueella	2023		2014		Kaksi suurin	
	2023	2014	2023	2014	2023	2014
luonnonkasvillisuutta	76 %	73 %	24 %	24 %		
nurmikkoa	73 %	78 %	39 %	46 %	-7	
kalliota	18 %	21 %	3 %	5 %		
hiekkakenttää tai soraa	93 %	96 %	78 %	85 %	-7	
asfalttia tai betonia	77 %	64 %	+13	46 %	29 %	+17

Päiväkotien lähiympäristössä oli yleensä tasapuolisesti sekä rakennettua että luonnonympäristöä (61 %) (kuva 3). Pääosin luonnonympäristöön sijoittui 19 % ja enimmäkseen rakennettuun kaupunkiympäristöön 18 % päiväkodeista. Pelkästään rakennettua kaupunkiympäristöä (ydinkeskustaa) oli vain 14 päiväkodin ympärillä (2 %). Tulokset ovat lähes samat kuin edellisessä kyselyssä. Kaupunkiympäristöllä tarkoitettiin taloja, teitä, asfalttikenttiä yms., joissa luonnonkasveja on vähän; luonnonympäristöllä puolestaan tarkoitettiin metsää, niittyä, kallioita, joutomaata ja puistoa, jossa maata ei ole peitetty hiekalla tai asfaltilla.

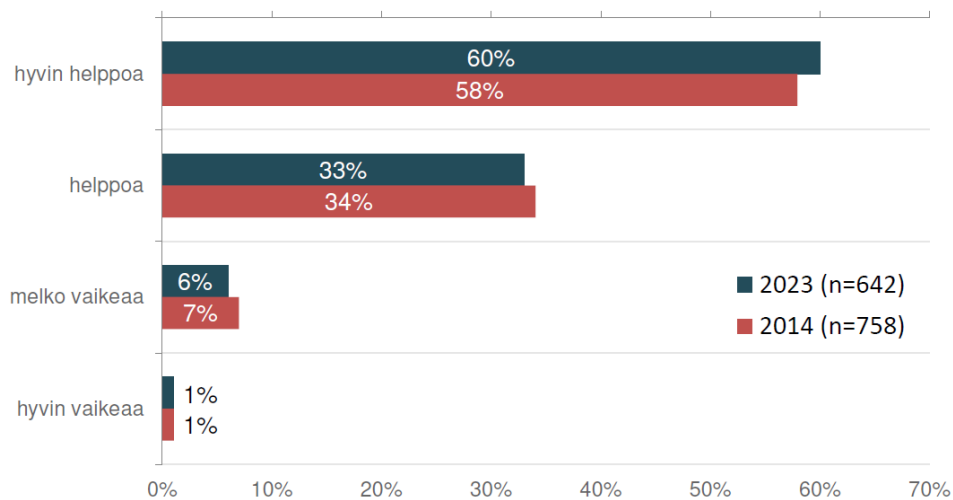

Kuva 3. Päiväkodin ympäristössä oli useimmin sekä rakennettua että luonnonympäristöä vuonna 2023.

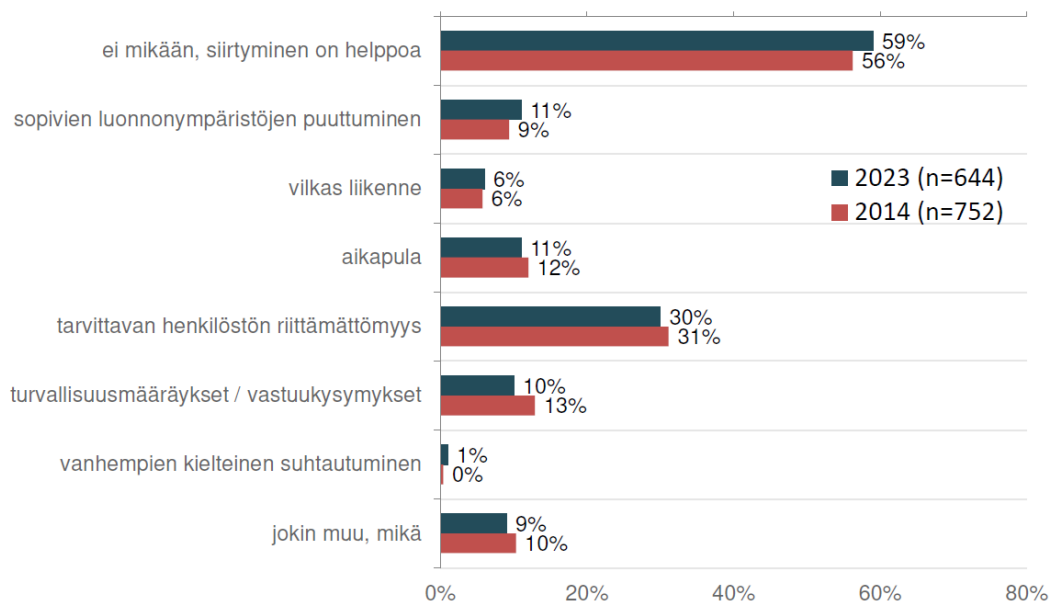
Päiväkodin ympäristössä alle kilometrin säteeltä löytyi yleensä metsää (keskiarvo 350 m /mediaani 100 m) tai puistoa (600 m/250 m). Suolle (4,4 km/2,0 km) tai maatalaan/hevostalliin (4,2 km/3,0 km) oli usein pitkä matka. Jotain muuta luontoympäristöä (esim. niittyä) löytyi lähempää (800 m/300 m). Lähimpään vilkkaasti liikennöityyn tiehen oli keskimäärin matkaa 600 m (mediaani 300 m). Vastauksissa ei ollut suuria eroja vuoden 2014 kyselyyn verrattuna.

Metsään tai muuhun luonnonympäristöön siirtyminen lasten kanssa arvioitiin yleisesti helpoksi, mutta joka kolmannessa siirtymistä vaikeutti tavallisimmin tarvittavan henkilöstön riittämättömyys (kuva 4). Sopivien ympäristöjen puuttuminen, aikapula ja turvallisuusmääräykset ja vastuukysymykset nousivat esiin, sen sijaan vanhempien kielteinen suhtautuminen mainittiin harvoin. Muita siirtymistä vaikeuttavia tekijöitä olivat mm. käytännön hankaluudet ja resurssit (22), matkan pituus tai vaikeus (15 vastaajaa) ja henkilökunnan asenne (14).

Kuinka helppoa tai vaikeaa on metsään tai muuhun luonnonympäristöön siirtyminen lasten kanssa?

Mikä vaikeuttaa metsään tai muuhun luonnonympäristöön siirtymistä lasten kanssa (merkitse kaksi tärkeintä):

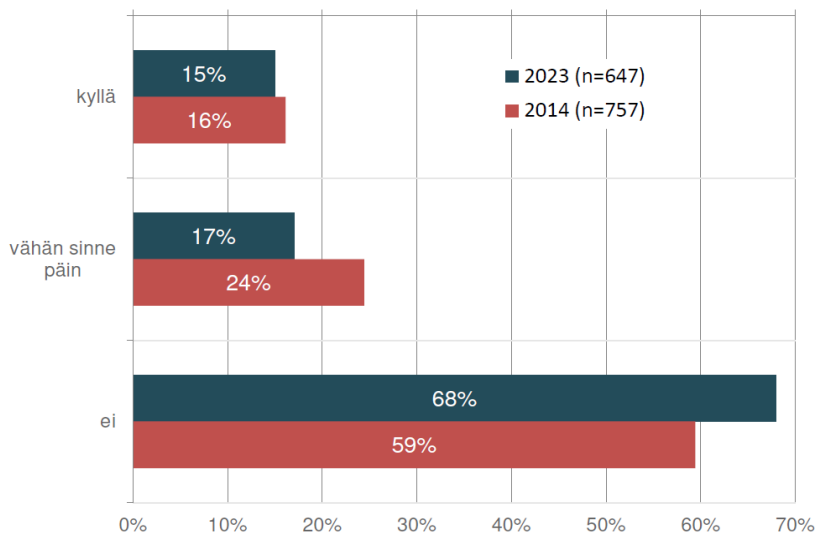

Kuva 4. Metsään tai muuhun luonnonympäristöön siirtymisen helppous ja siirtymistä vaikeuttavat tekijät.

Nykyinen luontotoiminta

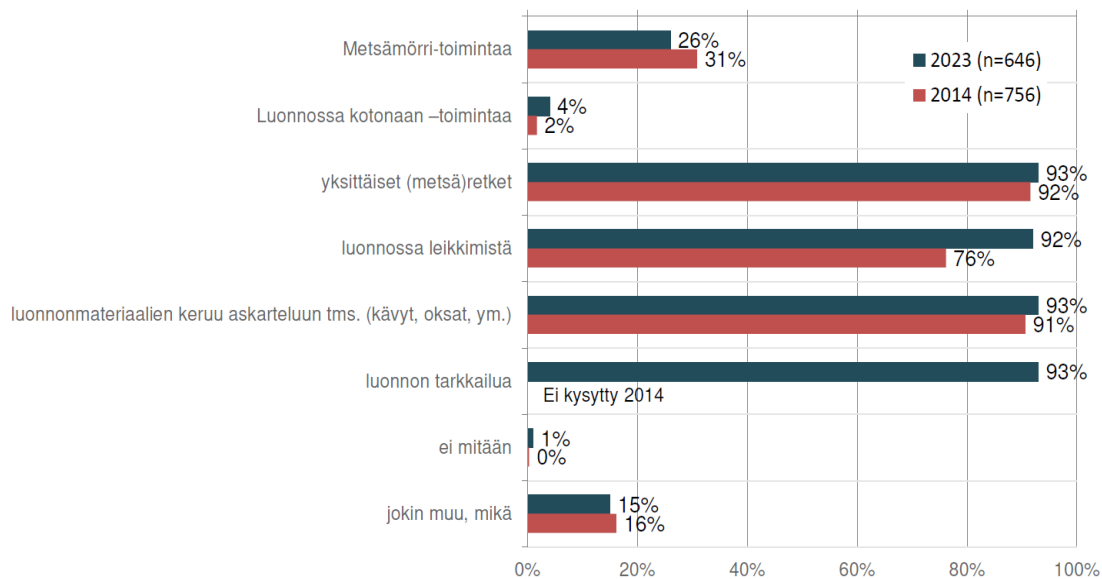
Selvästi ohjattu "luontoryhmä" ja/tai luontopainotteinen ryhmä oli 15 %:ssa päiväkodeista (kuva 5). "Jotakin sinne päin" mainittiin lisäksi 17 %:ssa vastauksista. Luontoryhmää ei ollut 68 %:ssa päiväkodeista. Luontoryhmien määrä oli vähentynyt kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2014 jonkinlaisia luontoryhmiä oli 8 % useammassa päiväkodissa (16 % + 24 %). Muu luontotoiminta oli sen sijaan hieman lisääntynyt (kuva 6). Erilaiset retket, luonnonmateriaalien keruu ja luonnossa leikkiminen olivat hyvin yleisiä luontotoiminnan muotoja.

Onko päiväkodissa selvästi ohjattua "luontoryhmää" tai luontopainotteista ryhmää (tai toimintaa)?

Kuva 5. Ohjatut luontoryhmät päiväkodeissa.

Mitä luontotoiminnan muotoja päiväkodissa on käytössä

Kuva 6. Luontotoiminnan muodot päiväkodeissa.

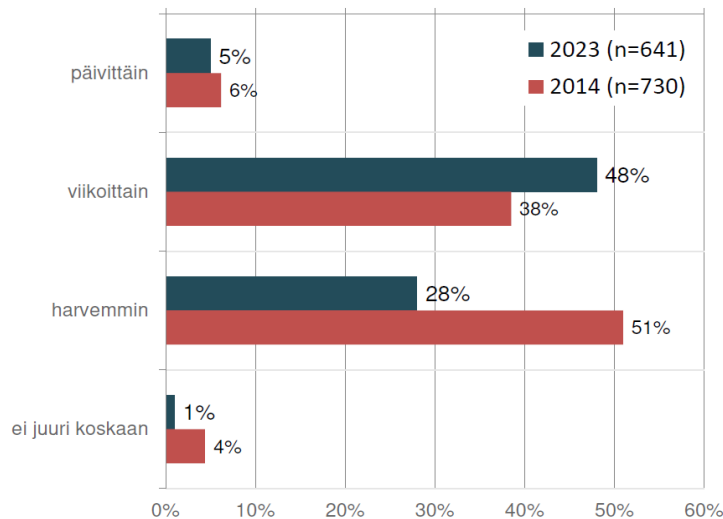
Luonto-ohjaajan koulutusta oli 64 %:ssa vastanneiden päiväkodeissa. Keskimäärin päiväkodissa koulusta oli 1,7 työntekijällä. Koulutuksen määrä oli vähentynyt vuodesta 2014, jolloin luonto-ohjaajan koulutusta 76 %:ssa päiväkodeista ja henkilöitä oli keskimäärin 2,2.

Henkilökunnan mahdollisuuksia osallistua luontokoulutuksiin pidettiin yleisesti hyvänä. Koulutukseen voi useimmin osallistua työajalla ja/tai tuettuna (15 % + 54 %). Koulutusmahdollisuudet arvioitiin hieman huonommiksi kuin kymmenen vuotta aikaisemmin. Huonoksi kouluttautumisen

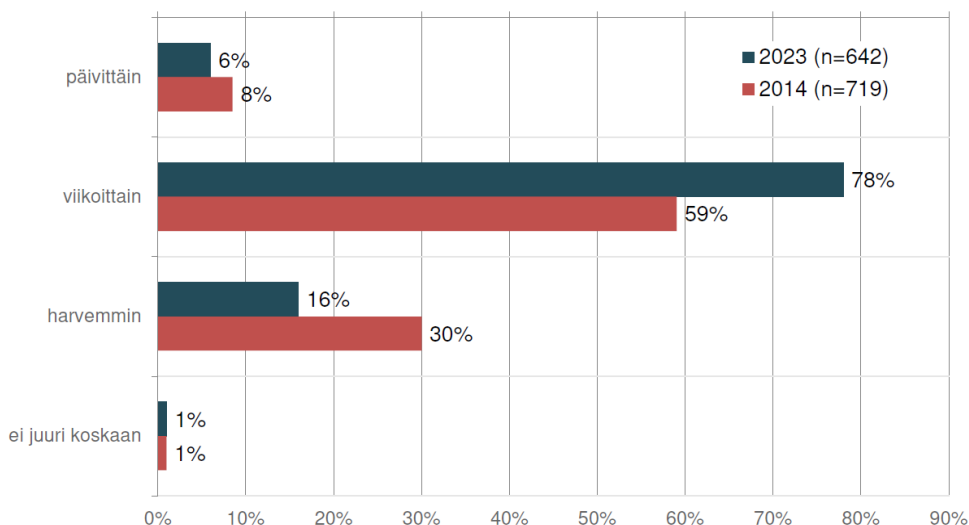
(omalla ajalla ja/tai omin kustannuksin) arvioi lähes joka kolmas (31 %), joka on neljä prosenttiyksikköä enemmän kuin aikaisemmin (27 %).

Päiväkotilapsista vähintään yli 80 % pääsi sulan maan aikana ja talvellakin yli puolet johonkin luontoympäristöön viikoittain (kuva 7). Päivittäin luonnossa liikkuvien osuus oli vuodenajasta riippumatta vajaa kymmenesosa. Päiväkodeissa ulkoiltiin melko tasaisesti ympäri vuoden. Sulan maan aikaan keväällä, kesällä ja syksyllä lapset olivat pihalla keskimäärin 3,1 tuntia päivässä (vaihtelu 1–7 t) ja talvella keskimäärin 2,5 tuntia päivässä (vaihtelu 1–5 t). Kesällä ulkoilun määrä oli pysynyt samana ja talvella lisääntynyt 15 minuutilla verrattuna vuonna 2014 tehtyyn kyselyyn. Ulkoleikeissä yli puolet lapsista oli päivittäin kontaktissa multaan tai mutaan (kuva 8). Noin joka neljäs lapsi jäi vaille vähintään viikoittaista kontaktia multaan tai maahan.

Kuinka usein lapset (muut kuin em. luontoryhmiin kuuluvat) ovat päiväkodissa metsässä tai muualla luontoympäristössä - TALVELLA

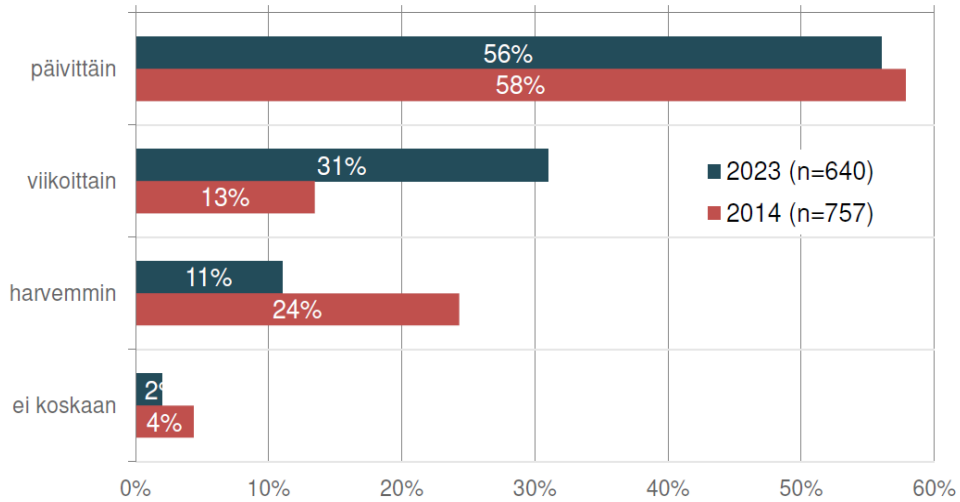

Kuinka usein lapset (muut kuin em. luontoryhmiin kuuluvat) ovat päiväkodissa metsässä tai muualla luontoympäristössä - KEVÄÄLLÄ, KESÄLLÄ, SYKSYLLÄ

Kuva 7. Päiväkotilasten liikkuminen luonnossa sulan maan aikaan ja talvella.

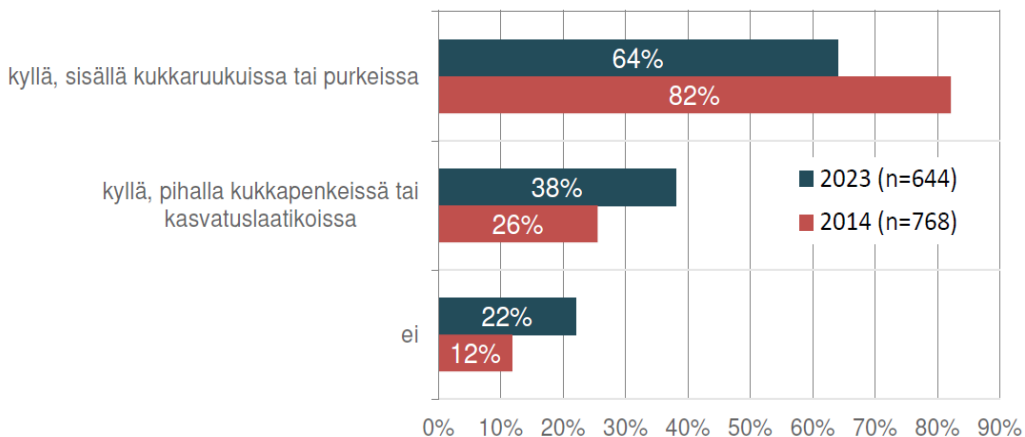
Ulkona leikkiessään lapset voivat olla kosketuksissa multa, mutaan tai metsämaahan

Kuva 8. Ulkona leikkiessään joka toinen lapsi on päivittäin yhteydessä orgaaniseen maaperään (multa, muta).

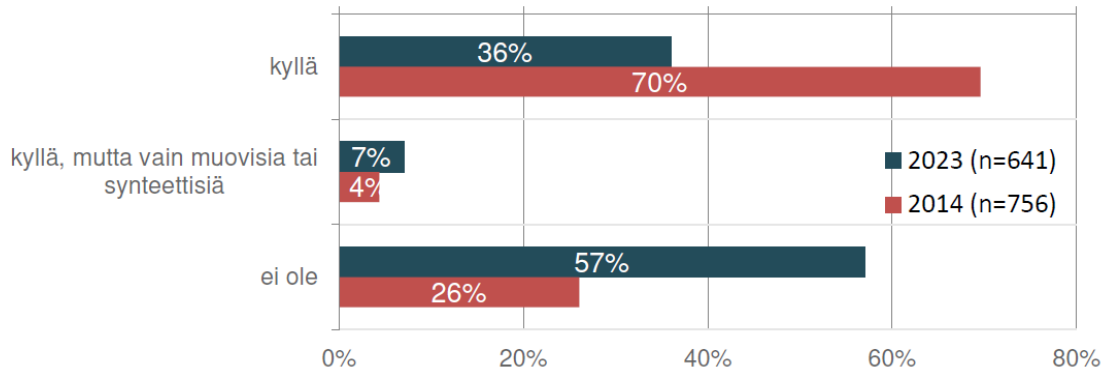
Jos luontoympäristössä ulkoilu oli lisääntynyt, sisällä kasvien määrä oli puolestaan vähentynyt. Sisällä kasvatettiin kasveja selvästi harvemmin (64 % vs. 82 %) ja myös huonekasvien määrä oli vähentynyt huomattavasti (36 % vs. 70 %) (kuvat 9 ja 10). Lähes joka neljännessä päiväkodissa (22 %) kasveja ei kasvatettu ollenkaan ja peräti yli puolessa päiväkodeista ei ollut ollenkaan viherkasveja. Muovisilla tai synteettisillä keinokasveja oli 7 % päiväkodeista.

Oletteko lasten kanssa kasvattaneet kukkia tai muita kasveja viimeisen vuoden aikana?

Kuva 9. Sisällä kasvien kasvattaminen on vähentynyt, ulkona lisääntynyt vuosien 2014 ja 2023 välillä.

Onko päiväkodissa huonekasveja?

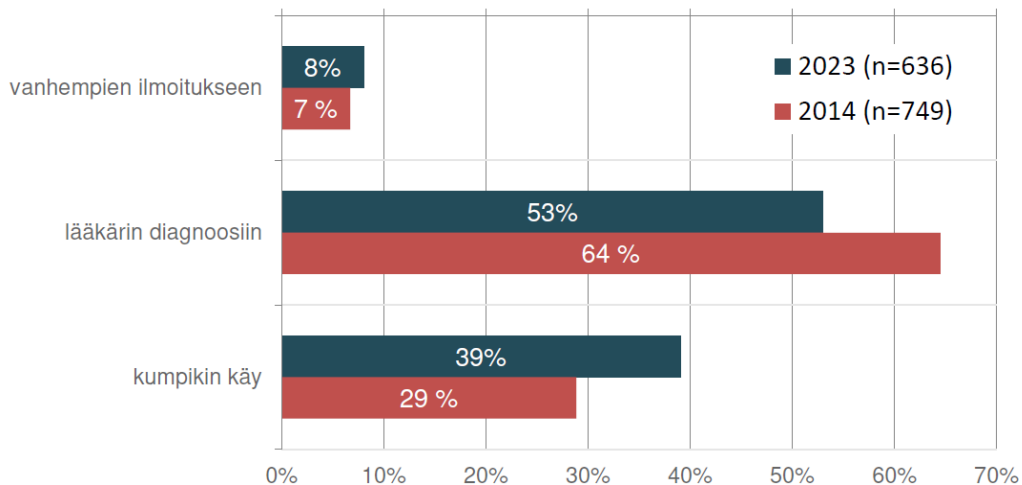

Kuva 10. Huonekasvien määrä päiväkodeissa on vähentynyt selvästi.

Ruoka-allergiat

Päiväkotilasten ruoka-allergioita kartoitettiin ensin varsin karkealla asteikolla. Kysymykseen kuinka monella lapsella on ruoka-allergia yleisimmät vastaukset ”vain muutamalla” oli antanut 54 % (2014: 66 %) ja ”enintään neljäsosalla” 29 % (24 %). Tarkentavan lisäkysymyksen ja lapsien kokonaismäärän perusteella laskettuna lapsista 10,1 % oli ruoka-allergisia, joskin kirjallisissa vastauksissa moni kertoi, ettei tiennyt tarkkaan allergisten määrää. Edellisessä kyselyssä luku oli hieman suurempi (10,6 %). Lääkärin diagnoosi oli ruoka-allergiaan liittyvän välttödieetin edellytyksenä noin puolessa päiväkodeista. Luku oli pienentynyt 11 prosenttiyksikköä vuodesta 2014 (kuva 11).

Lapselle hyväksytty ruokarajoitus perustuu ?

Kuva 11. Mihin lapsen välttödieetti perustuu? Vastausten perusteella lähes joka toisessa päiväkodissa vanhempien ilmoitus riittää.

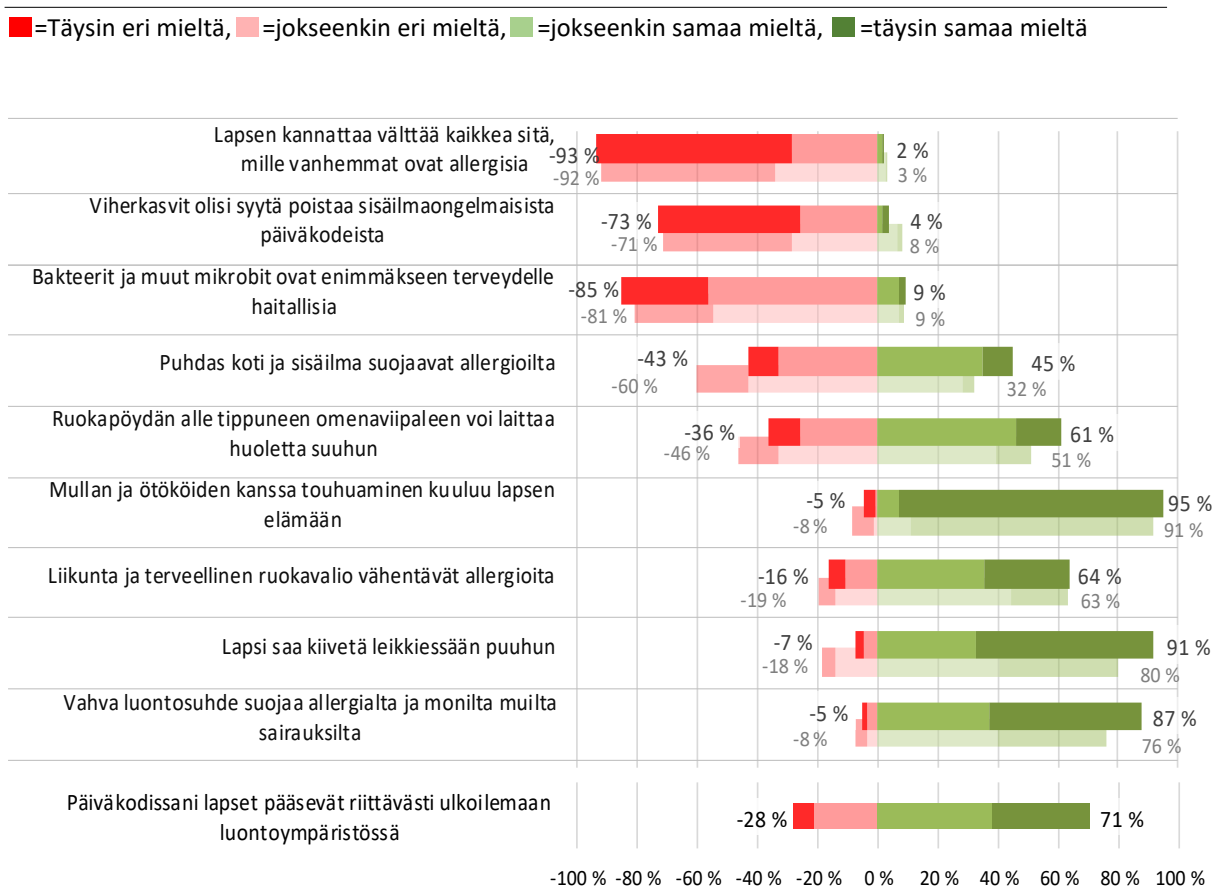
Asenteet ja mielipiteet

Kyselyn viimeinen osiossa esitettiin erilaisia väittämiä ja pyydettiin vastaamaan, onko asiasta samaa vai eri mieltä. Vuosien 2023 ja 2014 vastauksissa erot olivat pieniä. Suhtautuminen väitteisiin oli kuitenkin aikaisempaan vapaampaa ja enemmän nykyistä tietoa tukevia (kuva 12).

Aikaisempien kysymysten perusteella viherkasveja oli vähemmän päiväkodeissa, silti suuri osa vastanneista ei näe tarpeellisena poistaa niitä sisätiloista. Tutkimusten mukaan viherkasvit lisäävät sisätilojen mikrobien monimuotoisuutta, joka tukee terveyttä ja lisää viihtyisyyttä (Thl 2022).

Suurin ero aikaisempaan oli väittämässä 'Puhdas koti ja sisäilma suojaavat allergioilta'. Väittämä on huono, sillä siinä on yhdistetty kaksi asiaa, jotka ovat osin päinvastaisia. Kodin puhtaus ei suojaa allergioilta, sillä yli hygieenisuus enemmän altistaa allergioille. Puhdas sisäilma on puolestaan suojaava tekijä, jos sitä vertaa kosteusvaurioisen rakennuksen homeiseen sisäilmaan. Myös väittämä lattialle pudonneen omenaviipaleen syömisestä jakoi mielipiteitä.

Useimpien vastaajien mielestä lapset pääsevät riittävästi luontoympäristöön heidän päiväkodissaan, mutta eri mieltä väittämästä oli kuitenkin yli neljännes vastaajista (28 %).

Kuva 12. Ympäristö- ja terveysväittämien vastausjakaumat vuosina 2023 (päällimmäinen kirkasvärinen palkki) ja 2014 (taustalla haaleamman värinen palkki).

En osaa sanoa vastaukset on poistettu kuvasta.

Kyselyn lopussa kysyttiin luontotoiminnan muutoksista (kuva 13). Hieman yli puolet vastanneista arvioi luontotoiminnan lisääntyneen (32 %), monipuolistuneen (25 %) tai kummatkin ovat tapahtuneet (6 %). Muissa luontotoiminnan muutoksissa oli sekä myönteisiä ja kielteisiä vastauksia.

Myönteisiä muutoksia:

'Olemme puhuneet luontotoiminnasta enemmän ja toteuttaneet sitä enemmän'

'Metsäeskari perustettu syksyllä 2022, kodalle muutettu 2023 alussa. Nyt toinen metsäeskari-ryhmä aloitti'

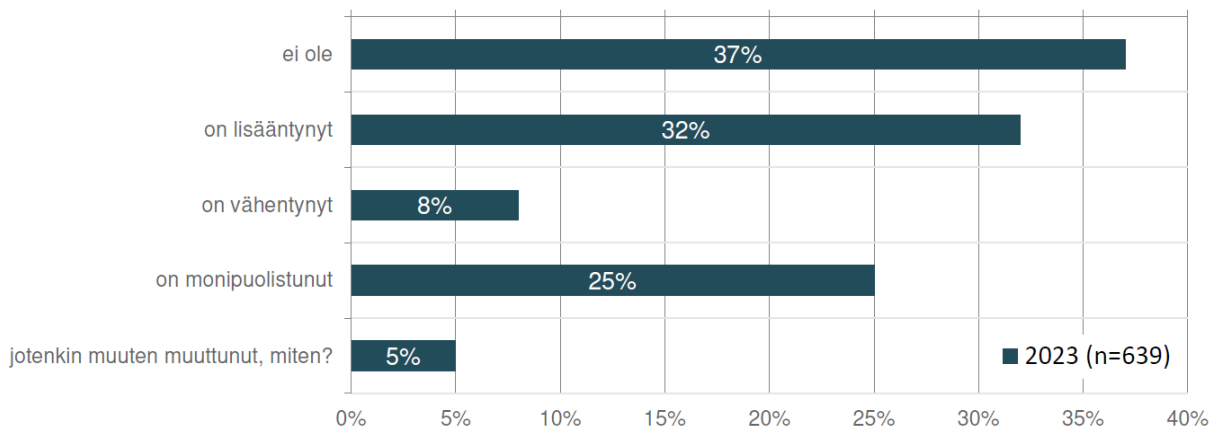
Kielteisiä muutoksia:

'Alueella rakennettu viime vuosina paljon, metsäpaikat jääneet rakentamisen alle, näin metsäretket vähentyneet'

'Piha uusittiin betonipihaksi'

'Pihojen monimuotoisuus on heikentynyt, muovimatto ja asfaltti tullut luonnonympäristöjen tilalle'

Onko päiväkodin luontotoiminta muuttunut viime vuosien aikana?

Kuva 13. Yli puolessa päiväkodeissa luontotoiminnan arvioidaan lisääntyneen tai muuttuneen monipuolisemmaksi.

Luontotoimintaa vaikeuttavia tekijöitä kysyttiin avoimessa kysymyksessä, johon tuli lähes viisisataa vastausta. Monissa vastauksissa lueteltiin useita toimintaa haittavia tekijöitä.

'Työntekijöiden kunto (esim. jalkavaivat tms.), fasilitteettien puute metsässä (ei kotaa, vessaa, alustoja, sateensuojaa jne., joidenkin lasten olematon varustus, henkilökunnan vähyys, henkilökunnan asenne ja se, että metsäretket koetaan raskaina tai vaikeina.'

Useimmin haittaavaksi mainittiin riittämätön henkilöstön määrä (35 %) ja henkilöstön asenteet (33 %). Kymmenen vuotta aikaisemmin tehtyyn kyselyyn verrattuna henkilökunnan kielteiset asenteet mainittiin nyt harvemmin ja henkilöstöresurssien puute useammin. Myös henkilökunnan fyysiset ongelmat mainittiin nyt joitakin kertoja, edellisessä kyselyssä ei kertaakaan. Alla on tilannetta kuvaavia vastauksia.

'Työntekijöiden mukavuudenhalu, lihavuus, liikkumattomuus -> on helpompaa istuttaa lapsia pöydässä.'

'Kasvattajien asenteet. Joidenkin mielestä aidatulla pihamaalla on helpompi "vahtia" lapsia kuin metsässä. Jotkut ajattelevat metsän vaativan enemmän resursseja ja järjestelyjä.'

'Henkilökunnan vähyys ja huono fyysinen toimintakyky. Oma esiopetusryhmäni liikkuu luonnossa vähintään kerran viikossa, sekä ulkoilemme päivittäin puistossa, jossa on metsää. Muut talomme ryhmät metsäretkeilevät harvemmin. Yksikkömme sijaitsee lähellä suurta luonnonsuojelualuetta, joten ulkoilumaastot ja -puitteet ovat erinomaiset.'

'Osa aikuisista ei tykkää ulkoilla varsinkaan luonnossa ja silloin aikuisen mukavuudenhalu ratkaisee, pääseekö lapsi metsään ja ulos vai ei. Itse kahden metsäryhmän perustajana en näe vaikeuttavia seikkoja, kunhan vanhempia tiedotetaan oikeanlaisesta pukeutumisesta sään mukaan.'

'Vuosikymmenten kestäneet uran aikana olen havainnut, että aikuisesta riippuu lähdetäänpö metsää, sateella, pakkasessa ja tuulella ulos. Lapset kyllä tahtoo, toimii mieluusti metsässä, ulkona säällä kuin säällä.'

Lasten varusteiden puute, vanhempien asenne ja lapsien kykenemättömyys liikkua turvallisesti aidatun pihan ulkopuolelle mainittiin 15 % vastauksista. Edelliseen kyselyyn verrattuna karkailevat ja levottomat lapset mainittiin nyt selvästi useammin.

'Lapset tulevat eri aikaan hoitoon, osa pääsee, osa ei joka kerta. Hienot asusteet, joita ei saa sotkea tai puutteelliset asusteet usein jalkineet.'

'Henkilöstön ajatukset/kokemukset luonnossa toimimisesta, sää (mikä typerä tekosyy), lasten varusteet/vaatetus.'

'Lasten tunteiden säätelytaitojen haasteellisuus. Osa lapsista ei osaa ottaa vastaan turvallisuusohjeita, rauhoittua tutkimaan sekä aistimaan oppimisympäristön moninaisuutta.'

'Karkaavien tai erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa ei voi aina mennä metsään, jolloin usein koko ryhmän metsäretket jäävät tekemättä.'

'Lasten liikuntataidot, osalla lapsista ei ole kokemusta luonnossa liikkumisesta ja liikkuminen on sen vuoksi hidasta ja vaivalloista lapsen kaatuillessa jatkuvasti. Taidot kuitenkin kehittyvät melko nopeasti vuoden aikana. Erityisesti pienten lasten kanssa lapsia voi joutua paikoitellen kantamaan lapsen väsähtäessä, mikä kuormittaa työntekijöiden selkää. Metsässä haasteita aiheuttavat myös erityisentuntarpeiset lapset ja mahdolliset karkaamiset metsässä, turvallisuus edellä on metsässäkin liikuttava.'

'Lasten tunne-elämän hallinta (suuret kiukunpuuskat ja sitä myötä vaaratilanteet). Vaatetuksen puute (ei ole laittaa tarpeeksi vaatetta päälle tai se ei ole sopivaa). Ötökkä kammo (pelko olla ötököiden ympäröimänä ja kosketuksissa niihin).'

Lasten vilkkaus, haastavuus, ei ole turvallista lähteä retkille. Henkilöstön poissaolot, sijaisten kanssa ei ole niin turvallista ja luottavainen olo, kun eivät välttämättä tunne lapsia tai osaa toimia yllättävissä tilanteissa.

'Lapsiaines muuttunut, ei ole turvallista lähteä metsään.'

Siirtyminen luontoympäristöön vaikeutti 15 %:ssa ja luontokohteen kunto 10 %:ssa avoimista vastauksista. Pihaja oli muutettu luonnottomiksi ja lähimetsä rakennettu tai hakattu. Matkan pituus haittasi aikaisempaa vähemmän, ympäristön kunto hieman enemmän.

'Kunnon metsä on liian kaukana, samoin meri. Yllättäen löytyvät kyseenalaiset roskat, joita lapset ottavat käteensä. Punkkivaara!'

'Läheisen metsikön maa-ampiaispesä ja punkit, myös narkkarit.'

'Erityisesti pienimpien lasten ryhmässä maaston vaikeakulkuisuus. Se, että retkellä pitää olla mukana aina useampi aikuinen (esim. yhden aikuisen pienryhmä ei saa poistua porttien ulkopuolelle, vaikka

pienryhmässä saattaisi olla muuten mukavampi ja "helpompi" retkeillä). Päiväkotien piha-alueiden suunnittelussa ei oteta huomioon riittävästi maaston monimuotoisuutta (useasti pihat ns. rakennetuja ja turvahiekalla täytettyjä, kun taas pienikin metsäalue, kannot ym. houkuttelevat ihan eri tavalla leikkiin ja tuovat viihtyisyyttä).

'Tällä hetkellä metsän huono kunto. Siellä kasvaa osittain kaatuneita ja lahonneita puita, jotka ovat selvästi vaaraksi. Punkkeja on myös, mutta niiden varalta suojaudutaan vaatetuksin aina hyvin. Tämänhetkinen ryhmäni on arvaamaton, enkä uskalla viedä heitä lähimetsään, jonka lähietäisyydellä kulkee monikaistainen 4-tie.'

'Piha-alue on rakennetumpi remonttien jäljiltä ja kaikki kiipeilyyn käytetyt puut kaadettu vanhoina. Turvallisuussyistä aiemmin käytetty taka-alue pihalla aidattiin ja nyt se ei ole päivittäisessä käytössä. Nurmikko- ja hiekka-alueita on korvattu tekonurmella. Esimerkiksi alle 3-v. pihassa ei ole kasvillisuutta lainkaan! Luontoa lähiympäristöstä löytyy eniten puistomaisilta alueilta ja niissä käydään, mutta ei viikoittain. Itselläni suurin syy harvemmalle käytölle on muu toiminta. Esimerkiksi esiopetuksen toimintaa emme vedä luontopainotus edellä. On niin paljon kaikkea eikä riittävästi aikaa suunnitella toimintaa yleensäkkään. Metsikköä löytyy läheltä kävely tai pienen bussimatkan päästä, mutta kunnan metsään on haastava päästä. Linnuntietä matka ei olisi pitkä, mutta kaupungin bussireitit ja aikataulut ovat tehneet sen meidän päiväkodille lähes mahdottomaksi. Sama koskee vähän muitakin retkikohteita.'

'Suurin ongelma pitkällä työuralla on ollut päiväkotien suunnittelu. Kaikki uudet päiväkodit lähes poikkeuksetta ovat kaukana metsästä, vesistä yms. Piha on kuollut tai ainakin puuton ja kasviton. Olennaista on vain nopea esteetön autojen pääsy alueelle. Pihat ovat alimitoitettuja, yliturvallistettuja ja luonnottomaksi rakennettuja. Todellisen ympäristösuhteen luominen ei näy niissä toimitissa, joilla lasten ympäristöä rakennetaan. Lapsivaikutusten arviointi on vain paperilla oleva toimenpide, johon allekirjoittaneenkin osallistuminen on pari kertaa estetty. Näin esim. pihasuunnittelun osalta.

Toinen ongelma on tiedon ja mielenkiinnon puute. Todellista luontotietoutta ei monellakaan ole ja uskallan väittää, että elämyksellinen kasvatus on hieman hankalaa ilman tietoa. Esim. lajituntemus aikuisten puolella on lasten tasoa. Lasten yleisin kysymyksen on "mikä " tai "miksi". Syy ja seuraus -suhteisiin on vaikea vastata, jos omat perustiedot ovat puutteelliset.

Alkaa olla kiire monessa mielessä tarjota lapsille sekä elämyksiä että tietoa, että saamme ymmärrystä heille, jotka suurimman työn kohta joutuvat tekemään monen ongelman suhteen.'

Aikapula (8 %) vaikeutti luontotoimintaa aikaisempaa enemmän. Lisäksi joissakin vastauksissa syyksi mainittiin liian tiukat määräykset. Turvallisuus ja pelko, että jotain tapahtuu pihan ulkopuolella liikuttaessa, mainittiin aikaisempaa harvemmin. Tähän on ehkä vaikuttanut lisääntynyt luontotoiminta ja tottuminen luonnossa liikkumiseen.

'Aikapuute, koska iltapäivällä perheiden hakiessa lapsia ei voi enää lähteä pois pihalta ja pihalla meillä ei ole paljoakaan luontoa.'

'Lapset saapuvat hoitoon niin eri aikoihin - osa erittäin myöhään, joten retkelle lähteminen on välillä hankalaa. Opettajien SAK-aikaa pakko järjestää lasten ulkoiluaikana, joten siirtyminen pk pihalta metsään ei onnistu, kun ei ole riittävä lainmukainen henkilökunta mukana.'

'Aika, lasten eri aikaan saapuminen päiväkodille. Vanhemmat eivät tuo toiveista huolimatta heitä aamutoimintaan.'

'Päiväkodin aikataulut esim. ruokailun suhteen. Sopivien ja lähellä olevien retkikohteiden vähyys. Aikuisten huoli siitä miten toimitaan, jos jollekin tulee vessahätä kesken retken.'

'Tarkat retkisuunnitelmat'

'Terveysviranomaiset määräykset'

'Turvallisuusmääräykset, pitäisi olla kaksi kasvatusvastuullista aikuista, vaikka olen tähän saakka ollut yksin seitsemän lapsen kanssa. Nyt homma vaikeutuu.'

23 vastaajalla luontotoimintaa ei oikeastaan vaikeuttanut mikään.

'Meidän päiväkodissa ei vaikeuta mikään. Toisinaan kasvattajien pelot voivat hivenen jarruttaa luonnossa liikkumista (käärmeet/vastuu). Kasvattajien fyysinen kunto voi myös rajoittaa. Näistä keskustellaan tiimissä ja tuetaan toisiamme. Luonnossa liikutaan silti vaikka olisi rajoitteita.'

'Luonnossa (= meillä tarkoittaa metsää) toimiminen on tavallinen osa toimintaamme; luonnossa toimiminen on helppoa: lapsille mieleistä, tyyntyttävää. Vaikeutta ilmenee, jos vakihenkilökuntaa on pois ja sijainen/sijaiset eivät tunne lapsia syvällisesti -> metsään lähteminen ei ole turvallista.'

'Ei mikään. Lähellä on ja helposti pääsee.'

Pohdintaa

Syksyllä 2023 toistettiin vuonna 2014 tehty kysely päiväkotien luontotoiminnasta. Tutkimuslomakkeella kartoitettiin monipuolisesti mutta varsin karkeasti lasten luontoterveyteen vaikuttavia tekijöitä. Kysely lähetettiin kaikille Varhaiskasvattajien liiton jäsenille, jotka ovat ilmoittaneet sähköpostiosoitteensa jäsenrekisteriin (13 000 vuonna 2023, 7 000 vuonna 2014). Vastauksia saatiin vertailukelpoiset määrät (649 ja 768). Kysely oli saateviestiä myöten luontopainotteinen. On mahdollista, että kyselyyn vastasivat varsinkin myönteisemmin luontoon liittyvään toimintaan suhtautuvat ja tuloksena saadaan optimistinen kuva päiväkotien luontotoiminnasta ja päiväkotilasten luontosuhteesta.

Kyselyn toteutuksesta annetuissa vastauksissa pidettiin vaikeana arvioida etäisyyksiä, pihan kokoa ja varsinkin suurissa päiväkodeissa lapsimääriä ja ruoka-allergisten osuutta. Joissakin kysymyksissä vastaajalla oli epäselvää, tarkoitettiinko omaa ryhmää vai koko päiväkotia. Kysymykset säilytettiin samoina kuin aikaisemmassa kyselyssä, jotta tuloksia voitaisiin vertailla keskenään. Kyselyjen vastaukset olivat samankaltaisia, joten tuloksia voitaneen pitää luotettavina sopivin varauksin.

Tulosten vertailua

Luontoa hyödynnetään laajalti suomalaisten päiväkotien toiminnassa. Yli 90 % päiväkodeista on ainakin jonkin verran retkeilty luonnossa, kerätty sieltä materiaaleja toimintaansa ja leikitty luonnossa. Vuosien 2014 ja 2023 kyselyn tuloksia verrattaessa, erot olivat pääosin pieniä, mutta johdonmukaisia.

Päiväkotien pihat koostuvat usein suurelta osin hiekkakentästä, asfaltilla tai muulla keinomateriaalilla peitetystä alasta ja nurmikosta. Näistä nurmikon ja hiekan ala oli pienentynyt ja keinotekoisesti peitetty ala oli kasvanut. Kirjallisten vastausten perusteella pihojen kunnostaminen on usein tarkoittanut luonnonalueiden supistamista, asfaltin ja keinonurmen lisäämistä ja samalla lasten eristämistä maaperän terveyttä edistävästä mikrobeista. Lapsen immuunijärjestelmän kehityksen kannalta mikrobikontaktit varhaislapsuudessa ovat olennaisen tärkeä (Ruokolainen ym. 2015). Jo muutama gramma multaa voi sisältää jopa kolme miljardia bakteeria, miljoonia al-

kueläimiä ja sienisolua (hiivat, homeet ym.). Nämä kaikki osallistuvat luontaisen immunitietin harjaannuttamiseen vähemmän allergisille urille. Kaupunkien hiekassa mikrobeja on huomattavasti vähemmän ja potentiaalisesti haitallisten mikrobien osuus on suurempi kuin metsämaassa (Parajuli ym. 2018, Hui ym. 2019).

Päiväkotien ympäristössä muutoksia oli tapahtunut vähän. Useimpien päiväkotien lähiympäristössä oli metsää tai puistoa ja siirtyminen sinne oli helppoa yli puolella päiväkodeista. Useammassakin vastauksessa valiteltiin kuitenkin lähimetsän rakentamista, raivaamista, hakkuuta tai muuten levotonta ja roskaista ympäristöä. Pitkä tai muuten hankala ja vaarallinen matka oli monia haittaava tekijä.

Henkilökunnan kielteiset asenteet luonnossa liikkumiseen olivat hieman vähentyneet, mutta ne olivat edelleen usein avoimissa vastauksissa esiin nostettu tekijä. Henkilöstön liian vähäinen määrä mainittiin aikaisempaa useammin kyselyn lopun kirjallisissa vastauksissa, vaikka kyselyn alkupuolella luontokohteeseen siirtymistä haittaavia tekijöitä kysyttäessä ei juuri ollut eroja vuosien 2014 ja 2023 välillä. Selvin muutos edelliseen kyselyyn oli karkaavien tai erityistä tukea tarvitsevien lasten aikaisempaa suurempi määrä. Vuonna 2014 erityistä tukea vaativat lapset mainittiin alle 2 % kirjallisista vastauksista, vuonna 2023 luku oli noussut jo 9 %:in. Ongelma tiivistyy vastauksessa: ”Lapsiaines on muuttunut, ei ole turvallista lähteä metsään”.

Metsämörri, Luonnossa kotonaan, Vihreä lippu tai jokin muu ohjattu luontoryhmätoiminta oli vastausten perusteella vähentynyt. Myös koulutus luontotoimintaa oli vähentynyt vuodesta 2014. Luontotoiminta ja luonnossa liikkuminen näytti kuitenkin lisääntyneen päiväkodeissa, joten koulutus ei ole välttämättä este luontotoiminnalle, kunhan asenne ja muut tekijät ovat kunnossa.

Jos luonto oli vähentynyt piholla, se oli myös vähentynyt sisätiloissa. Huonekasveja oli vain reilussa kolmanneksessa päiväkodeista (38 %) kun kymmenen vuotta aikaisemmin niitä oli 70 %:ssa. Myös kukkien kasvattaminen sisällä oli vähentynyt. Syynä lienee ylireagointi sisäilmaongelmiin, jonka seurauksena joissakin kunnissa huonekasvit kiellettiin ja poistettiin julkisista rakennuksista ongelmien vähentämiseksi tai ehkäisemiseksi. Syyt sisäilmaongelmiin ovat kuitenkin jossakin muualla kuin kukkaruukussa. Tutkimusten mukaan huonekasvit lisäävät viihtyvyyttä, vähentävät lasten päänsärkyä eikä tutkimuksissa löydetty haitallisia mikrobeja sisäilmasta, kun huonekasvien määrän oli reilusti lisätty (Fjeld 1998, 2000).

Lomakkeella kysyttiin myös lasten ruoka-allergioiden määrää. Allergiasta johtuvia ruokarajoituksia oli henkilökunnan mukaan keskimäärin joka kymmenennellä päiväkotilapsella. Ruoka-allergisten määrä oli hieman vähentynyt 10,6 %:sta 10,1 %, joskin lukuihin liittyy epävarmuutta, koska kaikilla vastaajilla ei ollut tiedossa allergisten tarkkaa määrää. Väestötasolla ruoka-allergisten lasten osuus on arvioitu pienemmäksi, vaihdellen iän mukaan 3–9 % (Käypä hoito -suositus: Ruoka-allergia (lapset)). Päiväkotien suuremmat luvut johtuvat ainakin osittain turhista epäilyistä ja tarpeettomasti ilmoitetuista dieeteistä. Esimerkiksi kun Liedossa tutkittiin 157 allergiaruokavaliota noudattavaa koululaista. Lopulta erityisruokavalio oli tarpeen vain 12 heistä (Savolainen ym. 2019, Yle 2019).

Vastausten perusteella lähes joka toisessa päiväkodissa (47 %) vanhempien ilmoitus on riittävä. Luku oli kasvanut 11 prosenttiyksikköä kymmenen vuoden aikana. Pelkästään vanhempien ilmoitusta ei tulisi hyväksyä sellaisenaan lasten ruokavalion rajoittamiseksi. Tarpeettomia dieettejä pitäisi purkaa aktiivisesti, sillä ruoka-allergioita ei voida ennaltaehkäistä mitään ruoka-ainetta etu-

käteen välttämällä. Päinvastoin, sietokykyä ei elimistöön synny ilman altistusta eli ruoka-aineen syömistä. Käypä Hoito -suosituksen mukaan: ”Jos lapsella on lieviä oireita tai oireet ilmaantuvat vasta isommilla annoksilla tai pitkäaikaisessa käytössä, kyseistä ruoka-ainetta tarjotaan lapselle oireiden sallimissa rajoissa. Tämä on tärkeää ruokavalion monipuolisuuden ja lapsen makutottumusten kehittymisen kannalta.” Vakavien oireiden kohdalla ruoka-aineen määräaikainen välttäminen on tarpeen.

Varhaiskasvatuksen luontokyselyiden perusteella luontotoiminta oli pääosin lisääntynyt, mutta päiväkotien pihat ja sisätilat ovat muuttuneet luonnottomampaan suuntaan. Henkilökunnan asenteissa on vielä parantamisen varaa, vaikka useimmat vastaajista ymmärtävät lähiluonnon voimavarana ja sen mahdollisuudet monipuolisen toiminnan lähteenä, vaikka siihen ei olisi erityistä koulutusta saanutkaan. Kirjallisia vastauksia lukiessa huomaa kuinka erilaisissa ympäristöissä päiväkodit toimivat. Monella luontopaikka on lähellä, toisissa matka olisi tehtävä linja-autolla tai lähimetsässä vaarana ovat roskat, huumeiden käyttäjät ja metsään heitetyt neulat. Jatkossa päiväkotien lähimetsien säästäminen taajamissa on kaupunkisuunnittelussa yhä tärkeämmässä osassa. Huomiota tulisi kiinnittää entistä enemmän myös pihojen luontoelementteihin.

The screenshot shows the THL website interface. At the top, there is a logo for 'Terveyden ja hyvinvoinnin laitos' and a search bar. Below the navigation bar, the page is categorized under 'AJANKOHTAISTA'. The main heading is 'Tutkimus: Kodin huonekasvit lisäävät sisätilojen mikrobiston moninaisuutta', dated 30.3.2022. The article text explains that indoor plants increase the microbial diversity of home indoor environments, a finding from the 'Indoor Air' research project. It also notes that previous research suggests that natural microbial diversity in early childhood homes can protect against asthma and allergies, and that indoor plants contribute to this diversity.

Terveyden ja hyvinvointilaitoksen tiedote huonekasveista maaliskuussa 2022.

<https://thl.fi/fi/-/tutkimus-kodin-huonekasvit-lisaavat-sisatilojen-mikrobiston-moninaisuutta>

Kiitokset

Lämmin kiitos kaikille kyselytutkimukseen osallistuneille päiväkodeille! Vastanneiden kesken arvottiin 5 kpl ”Päiväperhoset matkalla pohjoiseen” –kirjaa, jotka lähetettiin arvonnun voittaneille Kotkaan, Ouluun, Ylivieskaan ja kaksi Helsinkiin.

Kirjallisuus

- Aivelo T, Lehtimäki J. Luonnon monimuotoisuus edistää kansanterveyttä. *Duodecim* 2021; 137 (20): 2135-2141. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo16472.pdf>
- Biagioni B, Vitiello G, Bormioli S, ym. Migrants and allergy: a new view of the atopic march. *Eur Ann Allergy Clin Immunol.* 2019 May 13;51(3):100-114. doi: 10.23822/EurAnnACI.1764-1489.96.
- Bratman GN, Daily GC, Levy BJ, Gross JJ. The benefits of nature experience: Improved affect and cognition, Landscape and Urban Planning, 2015, Volume 138: 41-50.
- Cabieses B, Uphoff E, Pinart M, Anto JM, Wright J (2014) A Systematic Review on the Development of Asthma and Allergic Diseases in Relation to International Immigration: The Leading Role of the Environment Confirmed. *PLoS ONE* 9(8): e105347. doi:10.1371/journal.pone.0105347
- Fjeld T. The effect of interior planting on health and discomfort among workers and school children. – *Hort Technology* 2000;10(1): 46-52.
- Fjeld T, Veiersted B, Sandvik L, Riise G, Levy F. The effect of indoor foliage plants on health and discomfort symptoms among office workers. – *Indoor Built Environ* 1998;7: 204-209.
- Fonken LK, Frank MG, D’Angelo HM. ym. *Mycobacterium vaccae* immunization protects aged rats from surgery-elicited neuroinflammation and cognitive dysfunction. *Neurobiol. Aging* 2018;71, 105–114. doi: 10.1016/j.neurobiolaging.2018.07.012.
- Haahtela T, Hanski I, von Hertzen L ym. Luontoaskel tarttumattomien tulehdustautien torjumiseksi. *Duodecim* 2017; 133 (1): 19-26. <https://www.duodecimlehti.fi/duo13480>
- Haahtela T, Valovirta E, Saarinen K. ym. Kansallinen allergiaohjelma 2008-2018 muutti asenteita ja vähensi sairastavuutta. *Suomen Lääkärilehti.* 2020;75(36):1760-1767. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperäistutkimukset/kansallinen-allergiaohjelma-2008-ndash-2018-muutti-asenteita-ja-vahensi-sairastavuutta/>
- Haahtela T. What is needed for allergic children? – *Pediatric Allergy and Immunology* 2014;25(1): 21–24.
- Hanski I, von Hertzen L, Fyhrquist N. ym. Environmental biodiversity, human microbiota, and allergy are interrelated. – *Proc Natl Acad Sci USA* 2012;109: 8334–8339.
- Hui N, Parajuli A, Puhakka R, Grönroos M. ym. Temporal variation in indoor transfer of dirt-associated environmental bacteria in agricultural and urban areas. *Environ Int.* 2019 Nov;132:105069. doi: 10.1016/j.envint.2019.105069.
- Laine S, Rechart M. Luonnon vaikutukset leikki-ikäisten lasten terveyteen. Kirjallisuuskatsaus. Diakonia-ammattikorkeakoulu 2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/505882/Laine_Sini_Rechartd_Mona.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Lehtimäki J. The biodiversity hypothesis of allergy: The interrelations between the skin microbiota, allergic diseases and exposure to microbes in residential environments. University of Helsinki 2017. <https://helda.helsinki.fi/items/694cb961-a51c-462f-8e4a-7cd913d5a10a>
- Lehtimäki J, Thorsen J, Rasmussen MA. ym. Urbanized microbiota in infants, immune constitution, and later risk of atopic diseases. *J Allergy Clin Immunol.* 2021 Jul;148(1):234-243. doi: 10.1016/j.jaci.2020.12.621.
- Parajuli A, Grönroos M, Siter N, Puhakka R. ym. Urbanization Reduces Transfer of Diverse Environmental Microbiota Indoors. *Front Microbiol.* 2018 Feb 5;9:84. doi: 10.3389/fmicb.2018.00084.

- Puhakka R, Rantala O, Roslund MI. ym. Greening of daycare yards with biodiverse materials affords well-being, play and environmental relationships. *Int J Environ Res Public Health*. 2019 Aug; 16(16):2948. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6719197/>
- Roslund M, Parajuli A, Hui N. ym., ADELE research group. A Placebo-controlled double-blinded test of the biodiversity hypothesis of immune-mediated diseases: Environmental microbial diversity elicits changes in cytokines and increase in T regulatory cells in young children. *Ecotoxicol Environ Saf* 2022;242;113900. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0147651322007400>
- Roslund MI, Puhakka R, Nurminen N. ym. Long-term biodiversity intervention shapes health-associated commensal microbiota among urban day-care children. *Environ Int*. 2021 Dec; 157:106811. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160412021004360>
- Ruokolainen L, von Hertzen L, Fyhrquist N. ym. Green areas around homes reduce atopic sensitization in children. *Allergy* 2015;70:195–202.
- Saarinen K, Jantunen J. Luonto lähelle ja terveydeksi! Kysely Suomen päiväkodeille 2014. Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituutti. 2015; 47 s. Lappeenranta. https://www.allergia.fi/site/assets/files/21417/valtakunnallinen_kysely_rapo2014.pdf
- Savolainen J, Mascialino B, Pensamo E. ym. Structured intervention plan including component-resolved diagnostics helps reducing the burden of food allergy among school-aged children. *Pediatr Allergy Immunol*. 2019 Feb;30(1):99-106. doi: 10.1111/pai.12996.
- Tedeschi A, Barcella M, Bo GA, Miadonna A. Onset of allergy and asthma symptoms in extra-European immigrants to Milan, Italy: possible role of environmental factors. *Clin Exp Allergy*. 2003 Apr;33(4):449-54. doi: 10.1046/j.1365-2222.2003.01628.x.
- Tham EH, Loo EXL, Zhu Y, Shek LP. Effects of Migration on Allergic Diseases. *Int Arch Allergy Immunol*. 2019;178(2):128-140. doi: 10.1159/000494129.
- THL. Tutkimus: Kodin huonekasvit lisäävät sisätilojen mikrobiston moninaisuutta. Tiedote 30.3.2022. <https://thl.fi/fi/-/tutkimus-kodin-huonekasvit-lisaavat-sisatilojen-mikrobiston-moninaisuutta>
- Tyrväinen L, Lanki T, Sipilä R, Komulainen J. Mitä tiedetään metsän terveyshyödyistä? *Duodecim* 2018;134:1397–403. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14421>
- WHO, SCBD. Connecting global priorities: biodiversity and human health. A state of knowledge review. World Health Organization ja Secretariat of the Convention on Biological Diversity, Geneva 2015. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241508537>
- Yle 2019. Turkulaistutkimus onnistui puolittamaan lasten ruoka-aineallergiat. <https://yle.fi/a/3-10595135>

Liite 1. Vastauksia kysymykseen *Mitkä seikat mielestäsi eniten vaikeuttavat lasten kanssa luonnossa toimimista?* Lyhyitä, toistuvia vastauksia on poistettu.

- aikuisten keksimät esteet

"- henkilökunnan asenne, haluttomuus poistua omalta mukavuus-alueelta, henkilökunnan fyysiset rajoitukset"

"- henkilökunnan oma asenne"

1 - 5 vuotiainen sisarusryhmät, paljon pieniä rattailla kulkevia. Turvallisuus.

1-2 vuoden ikäisten lasten määrä ja turvallisuudesta huolehtiminen, aikuisten riittävyys

1-2 -vuotiainen siirtyminen metsään. Tarvitaan useammat rattaat.

Aika ja henkilökuntaresurssi, aina kun lähdetään päiväkodin aidalta pihalta, riskit kasvavat.

Aika ja henkilöresurssit

Aika ja henkilöstön puute. Vaativia lapsiryhmiä jotka tarvitsevat apukäsiä

Aika ja kasvatushenkilöstön vajuus

Aika ja päiväohjelma

Aika joka jää aamupalan ja ruokailun väliin on varattu pienryhmätoimintaan, jota kyllä voi toteuttaa luonnossa niin halutessaan, mutta silloin tahtoo myös hyödyntää päiväkodin tiloja eikä luontoon lähtemistä tule valittua joka päivä. Eli haasteeksi voisi ajatella työntekijöiden ajatusmallit ja toimintatavat.

Aika loppuu usein kesken....

Aika, lasten eri aikaan saapuminen päiväkodille. Vanhemmat eivät tuo toiveista huolimatta heitä aamutoimintaan.

Aikapula ja henkilöstön vähyyt

"Aikapuute, koska iltapäivällä perheiden hakiessa lapsia ei voi enää lähteä pois pihalta ja pihalla meillä ei ole paljoakaan luontoa. Pieniä ei voi turvallisuussyistä viedä paikkaan, jossa ei ole aitoja ympärillä, joten metsäretket pienten kanssa eivät onnistu."

Aikarajoitus ja pula henkilökunnasta

Aikataulu, henkilökunnan poissaolot, joskus sää.

Aikataulu, vaatimukset, palaverit...Lasten varusteet, liika rakentaminen, metsien katoaminen. Metsät kaukana ja tunkua samassa metsäalueessa

Aikataulut ja henkilöstövaje.

"Aikuiset eivät itse halua liikkua luonnossa. Henkilökunnan määrä, jos ryhmässä on tuen tarpeessa olevia lapsia."

Aikuiset eivät riitä, jos ryhmässä karkailevia tai väkivaltaisia lapsia.

Aikuisresurssit

"Aikuisten määrä =>yksin ei voi lähteä retkelle lasten kanssa ja jos retkelle lähtee esim. kaksi aikuista, lasten lukumäärä tuplaantuu ja retken turvallisuusriskit kasvaa, retkestä tulee ""ryhmänhallintaa"" mukavan luontoretken sijaan."

Aikuisten ajatukset ja rajoitukset

Aikuisten ajatus esteistä

Aikuisten aktiivisuus ja kiinnostus. Viitseliäisyys.

Aikuisten asenne

Aikuisten asenne asiaan

Aikuisten asenne ja halu lähteä lasten kanssa luontoon.

Aikuisten asenne ja kiire aikataulu!

Aikuisten asenne ja liika varovaisuus.

Aikuisten asenne ja oma kiinnostus luontokasvatukseen

Aikuisten asenne ja resurssit poistua päiväkodin alueelta

Aikuisten asenne ja vastenmielisyyt säätää tai vuodenaikaa kohtaan, aikuisten paleleminen ja valittaminen, aikuisten huonot varusteet ja varustautuminen. Aikuiset kokevat varsinkin kuravaatekeliä ja talven vaaterumban siirtymistilanteissa sisältä ulos ja ulkoa sisälle työlääksi ja vaikeaksi sekä hankalaksi että hitaaksi. Aikuiset eivät liiku itse luonnossa tai eivät ole itse lapsina leikkineet luonnossa toisten lasten kanssa ja he ovat vieraantuneet jo luonnossa toimimisesta. Tätä aikuiset-listaa voisi jatkaa loputtomiin. Tarvitaan asennekoulutusta ja asenne-pedagogista johtamista. Tarvitaan koulutusta siihen, että periaatteessa kaiken voi tehdä luonnossa, kun aikuisten mahdollistavat luonnossa toimimisen.

Aikuisten asenne ja viitseliäisyys.

aikuisten asenne siihen että myös ulkona voi oppia erilaisia asioita

Aikuisten asenne! Toimimaton väline, resurssipula, jos kaupunki ei anna esim rakentaa kiinteitä rakennuksia esim kota tai kotatelttä.. hyvän luontopaikan löytyminen, kun esim suojelualueita paljon

Aikuisten asenne, haluttomuus. Huonot varusteet, esim. vaatetus.

Aikuisten asenne, kiire, varusteet

Aikuisten asenne, lasten varusteet, vanhempien tietämättömyys

Aikuisten asenne, pelko, että luonnossa sattuu jotain lapselle, aikuisen mielestä sää on huono

Aikuisten asenne,riittävä henkilöstö, lasten vaatetus

Aikuisten asenne. On liian kylmä, kuuma, sateinen sää. Pelko punkkeja, käärmeitä ym kohtaan. Ehkä myös osin ruokailun aikataulut jos metsäympäristö on vähänkään kauempana niin ei lähde-ä ettei tule kiire takaisin lounaalle. Jos ryhmässä on paljon tukea tarvitsevia lapsia ja toimitaan vajaanmiehityksellä, usein jätetään lähtemättä luontoon turvallisuussyistä.

Aikuisten asenneongelma

Aikuisten asenteet ja tiedon puute, vastuukysymykset ja henkilöstöresurssit

Aikuisten asenteet

Aikuisten asenteet ja tottumukset. Myös henkilöstöresurssien riittävyys. Lähiympäristö vaikuttaa toimintamahdollisuuksiin.

"Aikuisten asenteet ja viitseliäisyys!

Tietysti myös päiväkodin sijainti."

Aikuisten asenteet ja viitseliäisyys

Aikuisten asenteet!

Aikuisten asenteet, ei halua lähteä metsään.

Aikuisten asenteet, koirien jätökset

Aikuisten asenteet, riittävä henkilökunta.

Aikuisten asenteet. Joillekin aikuisille se tuntuu olevan hyvin vai- valloista, esim sadevaatteiden pukeminen koko porukalle.

"Aikuisten asenteet: huono keli, ei viitsitä lähteä.

Jos luonto on kaukana voi olla hankalaa lähteä.

Riittävä valvojien määrä; henkilökuntapula."

Aikuisten esimerkki ja aktiivisuus ja mahdollisuuksien tarjoaminen

Aikuisten haluttomuus lähteä pois päiväkodin pihalta.

Aikuisten laiskuus eli ei lähdetä metsään tai puistoon säännöllisesti viikottain vaikka kummatkin löytyvät nurkan takana. Toinen on jos henkilökuntaa puuttuu.

Aikuisten mahdollinen oma negatiivinen asenne

Aikuisten mielenkiinto

"Aikuisten motivaatio ja halu. pienryhmissä toimiminen = jää enemmän aikaa lasten havintoihin vastaamiseen"

Aikuisten mukavuuden halu. Sekä työntekijöiden poissaolot ja siitä johtuva työntekijä pula.

Aikuisten mukavuudenhalu ja asenteet

"Aikuisten mukavuudenhalu ja liian pienet lapset."

Aikuisten määrä

Aikuisten määrän vähyys, henkilöstöllä liian vähän koulutusta luontoasioihin.

Aikuisten oma asenne ja motivaatio!

Aikuisten oma asenne luonnon tarjoumia ja mahdollisuuksia kohtaan. Lisäksi päiväkodin aikataulutukset tai aikuisten oma suhtautuminen aikatauluihin. Joskus voisi enemmän joustaa.

Aikuisten oma asenne lähteä luontoon ja aikapula

Aikuisten oma suhtautuminen ulkona toimimiseen.

"-aikuisten puuttuminen, -karkailevat lapset"

Aikuisten riittävä määrä ei toteudu metsään menon mahdollistamiseksi sisarusryhmässä läheskään aina. Lasten tulo päiväkotii vaihtelee varatuista hoitoajoista niin että joudutaan odottelemaan tulijoita ja luonnossa olo aika lyhenee

Aikuisten suhtautuminen

Aikuisten viitseliäisyys

Aikuisten viitseliäisyys ja asenteet

Aikuisten viitsimättömyys

Aikuisten vähäinen määrä. Sijaiset eivät ole koulutuksen saaneita.

"Aikusten asenteet ja tekosyyt: resurssipula, sää, liiallinen turvallisuusshakuisuus, aikataulut"

Aina ei ole tarpeellinen määrä kasvatushenkilöstöä paikalla.

Ainoastaan aikuisten asenteet saattaisivat vaikeuttaa.

Ajan ja resurssien puute

Ajan puute, henkilöstön puute. Kun ei ole tarpeeksi aikuisia, tai aikuisia jotka tuntevat lapset/ryhmän, ei koeta turvalliseksi lähteä metsään, tai kauemmas päiväkodilta, varsinkin jos pieniä, vilkkaita tai erityistarpeisia lapsia mukana. Tiukasti aikataulutettu päiväohjelma johtuen esim. henkilöstön työvuoroista, sak-ajasta yms. rajoittaa retkien pituutta, eli jos metsä on melko kaukana, täytyy miettiä miten ja milloin sinne voi lähteä, ja kannattaako se, eli onko siitä enemmän hyötyä kuin haittaa.

Ajoittain resurssipula

Aktiiviset aikuiset

Alkuluokkatoiminta, jota määrittelee vahvasti koulun aikataulut ja koulun opettajien innottomuus luonnossa tapahtuvaa toimintaa kohtaan

Alueella paljon punkkeja ja syksyllä äkäisiä ampiaisia

Asenne

Asenne, aikuisten omat arvot.

Asenteet

Ei aina riittävästi aikuisia, lapset pieniä (yksivuotiaita), vaipat

Ei meillä mikään.

Ei mikään, jos luontoa lähetyillä.

Ei mikään. Toki kylmimmillä, märimmillä keleillä lapsilla ei välttäm. sopiva varustus. Kun emme ole luontopk...

Ei mikään.oma ryhmä käy kerran viikossa metsässä.muut ryhmät harvemmin.

Ei mitkään, ainoastaan henkilökunnan oma asenne.

Ei oikeastaan mikään.

Ei ole estettä, tarvitaan innostuneet sikuiset

Ei ole hyvää metsäaluetta lähellä päiväkotia

Ei ole lähellä paikkaa. Lapset karkailevat, joten ei voi lähteä.

Ei ole sellaisia asioita, jotka vaikeuttavat toimimista.

Ei ole sellaista, ehkä ruokailun järjestäminen

Ei rajoittavia tekijöitä kuin tien ylitys.

Eniten omassa työssä vaikeuttaa, mikäli lapsella ei ole esimerkiksi luonnossa (esim. metsässä) liikkumiseen sopivia varusteita/vaatteita (esim. Kunnolliset kengät, ulkoiluun sopivat vaatteet). Muutoin luonnossa liikkumiseen ei vaadita mielestäni ihmeitä, eikä kovinkaan moni asia vaikeuta meidän päiväkodissa luonnossa liikkumiseen.

Epäpätevät sijaiset

E erityisen uhmakkaat lapset, tottumattomat liikkujat karkailevat lapset

"Erityisesti pienimpien lasten ryhmässä maaston vaikeakulkuisuus. Se, että retkellä pitää olla mukana aina useampi aikuinen (esim. yhden aikuisen pienryhmä ei saa poistua porttien ulkopuolelle vaikka pienryhmässä saattaisi olla muuten mukavampi ja ""helpompi"" retkeillä). Päiväkotien piha-alueiden suunnittelussa ei oteta huomioon riittävästi maaston monimuotoisuutta (useasti pihat ns. rakennettuja ja turvahiekalla täytettyjä kun taas pienikin metsäalue, kannot ym. houkuttelevat ihan eri tavalla leikkiin ja tuovat viihtyisyyttä)"

E erityisryhmässä resurssipulasta johtuen emme voi turvallisesti lähteä pois omalta pihalta. Muissa ryhmissä laiskuus.

Ettei kaupunkirakentamiseen jätetä luonnonmetsää tarpeeksi, vain steriilejä päiväkodin pihoja ja siistejä, tasaisia leikkipuistoja

"Etäisyys oikeisiin metsiin. Raha"

Haasteellinen ryhmä, jonka turvallisuudesta vaikea huolehtia kun ei ole aitoja ympärillä.

Heidän haluttomuutensa olla luonnossa sekä mielikuvituksen puute.

Henkilökunnan puuttuminen

Henkilökunnan ajatusmaailma ja arvot

Henkilökunnan asenne

HENKILÖKUNNAN ASENNEN

Henkilökunnan asenne ja haluttomuus ulkona toimimiseen.

Henkilökunnan asenne ja riittämättömyys

Henkilökunnan asenne luontotoimintaa kohtaan. Se vaatii sitoutumista ja luonnosta itsekä nauttivaa henkilöstöä.

Henkilökunnan asenne ulkoiluun ja liikuntaan

Henkilökunnan asenne, lasten riittämätön pukeutuminen

Henkilökunnan asenne. Luonnon, esim. Lähimetsän läheisyys.

Henkilökunnan asenteet ja tietotaito

Henkilökunnan asenteet tai henkilöstön riittämättömyys.

Henkilökunnan asenteet, henkilökunnan riittävyys

Henkilökunnan haluttomuus retkeilyyn.

Henkilökunnan haluttomuus ulkoilla

Henkilökunnan innostuneisuus vaikeuttaa eniten: nuorempi henkilökuunta vieraantunut luonnosta ja ei näe luonnon mahdollisuuksia oppimiseen.

Henkilökunnan innostus tai sen puute

Henkilökunnan liikunta ja asennerajoitteet

Henkilökunnan mahdolliset poissaolot sekä sääolosuhteet joissakin tapauksissa

Henkilökunnan mitoitus

Henkilökunnan motivaation puute

Henkilökunnan negatiiviset asenteet

Henkilökunnan oma asenne luonnossa toimimiseen. Toisaalta ryhmässä saattaa olla tuen lapsia, joiden kanssa luontoon ei uskalleta lähteä eli henkilökuuntaresurssi ei tue turvallista retkeilyä.

Henkilökunnan oma kiinnostus luontoon puuttuu. Pääkaupunkiseudulla joskus metsät kaukana, jolloin retket lapsiryhmien kanssa mahdotonta koska turvallisuus ensisijaista (matka metsään keskeistä liikennettä).

Henkilökunnan omat mieltymykset ja heidän suhtautumisensa esim. erilaisiin säihin kuten sateeseen. Lisäksi jotkut vanhemmat eivät hyväksy sitä, että lapsen vaatteet likaantuvat tai eivät ymmärrä, miksi lapsi saa leikkiä esim. vesilätäkössä.

Henkilökunnan paikallaolo, hankalaa päästä lähtemään luontoon

Henkilökunnan poissaolot

Henkilökunnan poissaolot vaikuttavat erityisesti pienimpien retkeilyyn.

Henkilökunnan poissaolot, äärimmäiset sääolosuhteet (liian kylmä, myrsky, ym.), lapsilta puuttuvat oikeat varusteet

Henkilökunnan puute ja päiväkotien toimintaympäristö. Kaikkialla ei ole helppoa päästä luontoon liikkumaan suoraan päiväkodista.

Henkilökunnan puute, sovitut kokoukset yms valvomiset

Henkilökunnan puuttuminen

Henkilökunnan riittämättömyys lasten ollessa erityisen tuen tarpeessa

Henkilökunnan riittävyys

Henkilökunnan riittävyys ja muutokset.

"Henkilökunnan suhtautuminen. Pitkät välimatkat."

Henkilökunnan vajuus

Henkilökunnan vajuustilanteet, joskus henkilökuunnan oma asenne (onneksi harvoin)

Henkilökunnan vähyyys

Henkilökunnan vähyyys retkillä ja joskus myös turvallisuus kun metsästä saattaa löytyä sinne kuulumatonta tavaraa.

Henkilökunnan vähyyys tai matka luontokohteeseen, joka on kauempana.

Henkilökunnan vähyyys, metsä kaukana.

Henkilökunnan vähyyys.

Henkilökunnan äkilliset poissaolot

Henkilökunta resurssi ja vuoropäivähoidon lasten eri aikainen hoitoaika.

Henkilökunta resurssit suhteessa lasten ikään, taitoihin ja tuen tarpeeseen.

Henkilökunta resurssit, lasten vaihtelevat hoitoajat. Lasten ikähaitari ja haasteet

Henkilökuntaa ei ole aina tarpeeksi, että voisi lähteä retkelle päiväkodin aidan ulkopuolelle. Retkeilyä joskus myös rajoittavat sovitut aikataulut, esim. ruokailuajat, jolloin retket saattavat jäädä lyhyiksi. Välillä toimintaa vaikeuttaa myös se, että lapsilla ei ole ulkoiluun sopivaa, säänmukaista varustusta.

Henkilökuntaresurssien puute. Esim. turvallinen retkeily vaatii tarpeeksi henkilökuuntaa retkelle.

Henkilökuntaresurssointi ja ison talon aikataulutus

Henkilöresurssit

Henkilöresurssivajaus

henkilöstön ajatukset/kokemukset luonnossa toimimisesta, sää (mikä typerä tekosyy), lasten varusteet/vaatetus

Henkilöstön asenne ja toimintakyky

Henkilöstön asenne luontoon

Henkilöstön koulutus, mielenkiinto ja resurssit arjessa. Paha lähteä metsään, jos se ei ole turvallista.

Henkilöstön määrä

Henkilöstön määrä. Aikuisia pitäisi olla usein esim metsäretkellä tavallista enemmän turvallisuussyistä.

Henkilöstön omat asenteet ja kiinnostuksen kohteet. Lähiympäristön mahdollisuudet. Henkilöstövajaus.

Henkilöstön poissaolot. Myös joidenkin aikuisten asenne ulkoilua kohtaan on säästä riippuvainen.

Henkilöstön puute

Henkilöstön riittävyys, turvallisuus esim.karkaavat lapset

Henkilöstön riittävyys/vastuukysymykset

Henkilöstön suuri vaihtuvuus, toimintaan epäsovitavat tilat, selkeän luontopainotuksen puuttuminen ja henkilöstön asennemuutoksen hidas muuttuminen luontoystävällisempään suuntaan. Luontoa on, mutta sen potentiaalia ei osata hyödyntää pedagogiikassa, vielä.

Henkilöstöpula ja aikuisten arkuus

Henkilöstöpula ja henkilökuunnan (sijaisten)vaihtuvuus

"Henkilöstöpula, lapsilla ei ole sopivia varusteita tai kenkiä luonnossa kävelyyn tai vaihtovaatteita sisälle tultaessa. Lapsiryhmä voi olla vilkas ja vaikeasti hallittavissa liikenteen seassa kulkemiseen. Metsä on kaukana. Metsän tapainen onneksi on lähellä."

Henkilöstöresurssit

Henkilöstövaje, jolloin metsään ei päästä lähtemään.

hihtolatulatu sulkee kulkureitin, kallioiden liukkaus talvella

Huono piha, jolta pitää erikseen lähteä "luontoon". Lähimetsästä löytyy valtavasti punkkeja. Henkilöstön vajuus estää toisinaan lähtemästä metsään.

Huono vaatetus ja karkailevat lapset

Huonot yhteydet, henkilökuunnan vähyyys

Hyvä yhteistyö ryhmän aikuisten kanssa, kun tiimi toimii on turvallista lähteä erityisryhmän kanssa metsään

Ihan pienten lasten kanssa on hankala rattailla mennä metsäpoluille joissa on puun juuria, kapeutta tms.

Innostunut henkilökuunta joka kokee asian tärkeäksi. Säännöllisyys.

Isot lapsiryhmät ja aikuisten asenteet.

Isot ryhmät valvottavana suhteessa henkilöstöön, Eli kasvatukselliset, elämyskelliset kokemukset metsässä jää vähiin.

Joidenkin aikuisten asenteet, henkilökunnan puute

Joillakin lapsilla on epäsoviva vaatetus metsäretkille, lainaamme pk varavaatteita tarvittaessa

Joissakin taloissa ei ole metsää lähellä. Meillä on!

Jonkin verran päiväkodin ruokailu aika ja päivälepo.

Jos aikuisia ei ole tarpeeksi, lähteminen päiväkodin tiloista on hankalampaa turvallisuussyistä. Joillain lapsilla ei ole säähän sopivia vaatteita. Toisaalta henkilökunnan viitseliäisyys vaikuttaa: kuinka paljon arvostamme metsässä liikkumista suhteessa vaikkapa askarteluun sisätiloissa.

"Jos ei ole päiväkodin lähellä puistoja, metsiä, peltoja, niittyjä. Pitäisi olla kävelymatkan päässä, kuten meillä."

Jos ei ole tarpeeksi henkilökuntaa paikalla

Jos henkilökunta ei ole motivoitunut

Jos henkilöstöä ei ole tarpeeksi, joutuu retkiä siirtämään. Motoriset kyvyt, jos liian monta lasta ei osaa kävellä.

Jos henkilöstöä puuttuu (sairastumiset yms poissaolot)

Jos joku aikuinen on pois, lasten uhma ja karkailut, uhkarohkea käytös,

Jos kasvattaja ei ole itse kiinnostunut luonnosta

Jos luonto oikeasti on kaukana päiväkodista, meillä onneksi niin ei ole

Jos luontokohteet ovat kaukana. Ei pääse kävellen.

Jos lähin luontokohde kaukana, ei pääse usein käymään

Jos metsää ei ole lähistöllä tai sinne on haastava päästä.

Jos päiväkotit olisi kaukana luonnosta

Jos sopiva luontoalue kaukana

Joskus suunniteltu retki jää väliin, jos ei ole tarpeeksi henkilökuntaa.

Joustamaton päivärytmi, henkilökunnan riittävyys ja asenne

"Kaikilla ei välttämättä ole asianmukaisia varusteita/vaatteita. Kulkeminen kaukana olevaan metsään."

Kaikilla lapsilla ei ole asianmukaisia vaatteita ja jalkineita

Kaikilla työntekijöillä ei tottumusta tai kiinnostusta liikkua metsässä. Myös ulkoilun merkitys hyvinvoinnille ei ole kaikille selvää, koska helposti jäädyään sisälle huonommalla säällä.

Karkaavien tai erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa ei voi aina mennä metsään, jolloin usein koko ryhmän metsäretket jäävät tekemättä.

Karkea rankkasade tai pakkanen, henkilökuntavaje

Kasvattajan asenne

Kasvattajan oman negatiivisen luontosuhteen vaikutus haluun lähteä luontoon. Työvuorojärjestelyt ja vanhat rutiinit.

Kasvattajan omat arvot ja asenteet!

Kasvattajat, heidän rajoittuneisuutensa, kokemattomuus, osamattomuus (koulutuksen puute)

Kasvattajien asenne. Pienryhmän kanssa ei uskalleta lähteä yksin metsään. Henkilöstöpula peruu metsäretki.

Kasvattajien asenteet. Joidenkin mielestä aidatulla pihamaalla on helpompi "vahtia" lapsia kuin metsässä. Jotkut ajattelevat metsän vaativan enemmän resursseja ja järjestelyjä.

Kasvattajien asenteet. Monilla rajoittavana tekijöinä en esim. Sää, lämpötila jne. Meille eskareille tämä ei ole haaste. Ulkotilat ovat meidän luonnollinen ja päivittäinen toimintaympäristö. Emme siis tee retkiä vaan toimimme ulkona.

Kasvattajien lukumäärä/riittämättömyys tai jos jollain kasvattajista on fyysisiä rajoitteita.

Kasvattajien oma into

Kasvattajien oma kiinnostus. Tai useimmiten kiinnostuksen puute, joka estää/vähentää luonnossa toimimista.

Kasvattajien oma luontosuhde on pienentynyt ja siksi lapsille ei tarjota mahdollisuuksia päästä luontoon. Useimmiten retket suuntautuvat rakennettuun puistoympäristöön, koska ne koetaan metsää helpommaksi.

Kasvattajien oma motivaatio. Mahdollisuuksien antaminen lapsille. Tieto.

Kasvattajien uskallus

Kasvattajien viitseliäisyys

Kasvattajilta puuttuva innostus ja tiedon vähyyys.

Kasvatushenkilökunnan asenne.

Kaupunki nakertaa lähimetsiä, käyttäjäkunta silti kasvas ja metsä kuluu.

Kaupunkialueen likaiset luontoalueet.

Kaupunkiympäristö

Keskustasta metsään on sen verran matkaa, että jo sinne kävelminen on ajallisesti hankalaa. Ja aina olisi hyvä saada lisäapua kun liikenteeseen lähtee kävelemään lapsiryhmän kanssa

Kesällä ötökät ja nyt vielä syksylläkin

Kiire takasin päiväkotiin (puoli pv ryhmä)

Koulun oppitunnit ja esi- ja alkuopetuksen yhteistyö sanelevat eskarin päivärytmejä. Pystymme lähtemään metsään vain satunnaisesti. Koulun pihassa on "pikkumetsä" jota käytetään viikoittain etenkin iltapäivisin kun koululaiset eivät ole paikalla.

Koulutetun henkilökunnan puute.

Koulutuksen puute, henkilöstön toiminnan odotukset ja tietämättömyys siitä millaista luontokasvatusta lapset tarvitsevat, henkilöstön mukavuudenhaluisuus

Kulkeminen ja metsän puute

Kulkyhteydet alle 3v.-ryhmän kanssa turvalliseen metsään on vaikeutunut bussiyhteyksien muututtua.

Kun lähdetään päiväkodinpihasta pois niin riittävä määrä aikuisia on oltava ja se on välillä haasteellista, kun ja suhdeluissa laskeaan koko talo niin "matkaan" ei pääse tarpeeksi aikuisia haasteellisten lasten kanssa.

Kunnon metsä on liian kaukana, samoin meri. Yllättäen löytyvät kyseenalaiset roskat, joita lapset ottavat käteensä. Punkkivaara!

Kunnon metsän puute kävelymatkan päässä

Kunnon metsään pitää mennä bussilla

"Kuten edellä mainittu, pihassa tekoturmea ja asfalttia, joka mahdollistaa pyöräilyn. Pienehkö aidattu pergola-alue, jossa kuntaa ja soraa. Luontoelämyksiä varten pitää lähteä pois pihasta, mutta matka ei ole pitkä."

Lapsen heikot tai riittämättömät ulkoiluvälineet

"Lapset jotka eivät pysy ryhmän mukana. Karkailevat tai jumittavat. Puutteelliset ulkoiluvälineet lapsilla (ja aikuisilla). Joissain päiväkodeissa luonto on kaukana."

Lapset saapuvat hoitoon niin eri aikoihin - osa erittäin myöhään, joten retkelle lähteminen on välillä hankalaa. Opettajien SAK-aikaa pakko järjestää lasten ulkoiluaikana, joten siirtyminen pk pihalta metsään ei onnistu kun ei ole riittävä lainmukainen hk mukana.

Lapset tulevat eri aikaan hoitoon, osa pääsee osa ei joka kerta. Hienot asusteet joita ei saa sotkea tai puutteelliset asusteet usein jalkineet.

Lapsi aines muuttunut, ei ole turvallista lähteä metsään

Lapsille sopivien luontokohteiden puute lähellä.

Lapsille sopivan luonnon vähyyys, hakkuut, roskaaminen

Lapsiryhmän aikuiset.

Lapsiryhmän koko ja haastavuus henkilökunnan määrään nähden, on korkea kynnys lähteä pidemmälle retkelle. Lapset ovat eri ikäisiä (2-5v) eikä ole mahdollisuutta esim rattaiden käyttöön tai lähteä vain osan kanssa.

Lapsiryhmän koostumus, onko turvallista lähteä pk:n aitojen ulkopuolelle oman pienryhmän kanssa

Lasten haasteet käyttäytymisessä (pienissä määrin)

Lasten haasteisiin nähden liian vähäinen henkilökunta resurssointi.

Lasten ikä, kun ei ole aidattu alue pienet lähtevät karkuun ja sitten ei ennätkeskittyä toisten lasten kanssa touhuamiseen kun juoksee pienen perässä

Lasten kunnollisten vaatteiden puuttuminen, resurssipula

Lasten käyttäytymisen ennakoimattomuus, jolloin toiminnan turvallisuutta ei voi taata.

Lasten liikuntataidot, osalla lapsista ei ole kokemusta luonnossa liikkumisesta ja liikkuminen on sen vuoksi hidasta ja vaivalloista lapsen kaatuillessa jatkuvasti. Taidot kuitenkin kehittyvät melko nopeasti vuoden aikana. Erityisesti pienten lasten kanssa lapsia voi joutua paikoitellen kantamaan lapsen väsähtäessä, mikä kuormittaa työntekijöiden selkää. Metsässä haasteita aiheuttavat myös erityisentuente tarpeiset lapset ja mahdolliset karkaamiset metsässä, turvallisuus edellä on metsässäkin liikuttava.

lasten puutteellinen sää mukainen vaatetus, työntekijäpula

Lasten puutteelliset varusteet. Henkilökunnan motivaation puute.

Lasten riittämättömät/epäsopivat varusteet, lasten ikä (alle 3v) etenkin talvella, kun kulkeminen metsässä ja ulkona on haastavaa lumiseen aikaan

Lasten tuen tarpeet ja aikuisten riittämättömyys luonnossa, valvontaa hankalaa, etenkin pienillä.

Lasten tunteiden säätelytaitojen haasteellisuus. Osa lapsista ei osaa ottaa vastaan turvallisuusohjeita, rauhoittua tutkimaan sekä aistimaan oppimisympäristön moninaisuutta. Sopivien luontokohteet eivät välttämättä ole kävelymatkan päässä.

Lasten vilkkaus, haastavuus, ei ole turvallista lähteä retkille. Henkilöstön poissaolot, sijaisten kanssa ei ole niin turvallista ja luottavainen olo, kun eivät välttämättä tunne lapsia tai osaa toimia yllättävissä tilanteissa.

Lasten vähäinen kiinnostus (milloin palataan päiväkodille marina). Lasten tunne-elämän hallinta (suuret kiukunpuuskat ja sitä myötä vaaratilanteet). Vaatetuksen puute (ei ole laittaa tarpeeksi vaatetta päälle tai se ei ole sopivaa). Ötökkä kammo (pelko olla ötököiden ympäröimänä ja kosketuksissa niihin).

Liian iso ryhmä yhdellä vaikka jaetaan lapset, vaikea pitää joukko silmissä välillä kun into ja vauhti kasvaa ja lasten pitää päästä koko ajan eteenpäin metsässä. Kun rauhoitutaan leikkimään ja rakentelemaan majoja helpottaa valvontaa.

Liian isot ryhmät

Liian rakennetut piha-alueet. Suuren kulutuksen vuoksi luonnollinen piha kuluu liikaa. Piha-alueiden pitäisi olla laajempia ja osa aina luonnonympäristöstä. Lähiympäristöön siirtyminen vie liikaa aikaa ja henkilökuntavajaus ei mahdollista suuren ryhmän liikkumista pois pihalta.

Liian vähän henkilökuntaa

Liian vähän henkilökuntaa. Henkilökunnan kiinnostuksen puute.

Liika varominen. Lasten vaatetus.

Liikunnallinen rajoittuneisuus, turvallisuus

Lumi ja jää, pienimmät eivät pysty liikkumaan

Luonnon etäisyys päiväkodista ja kulkeutumisen hankaluus. Puittoja ja pieniä metsäsaarekkeitä on. Myös lähiluonnon turvallisuus saattaa olla huumeneuloista ja roskista johtuen olla huono.

Luonnon läheisyyden puute, aikuisten poissaolot ja vaihtuva henkilökunta, lasten käytöksen haasteet.

"Luonnossa (= meillä tarkoittaa metsää) toimiminen on tavallinen osa toimintaamme; luonnossa toimiminen on helppoa: lapsille mieleistä, tyydyttävää. Vaikeutta ilmenee, jos vakihenkilökuntaa on pois ja sijainen/sijaiset eivät tunne lapsia syvällisesti -> metsään lähteminen ei ole turvallista"

Luonto ja metsä ovat kaukana, joten tarvitsimme bussikyvydityksen ja siihen ei valitettavasti ole useinkaan varaa.

Luonto on aitaamaton ja lapsiryhmässä on eri ikäisiä lapsia. Osa juoksee "rajojen" ulkopuolelle ja aikuisen aika menee joidenkin vahtimiseen sen sijaan että pääsisi leikkiä rikastamaan.

Luontoalueiden poistuminen ja metsien kaataminen läheltä. Aikuisia tarvittaisiin enemmän.

Luontoon lähtemiseen ja siellä toimimiseen vaikuttaa pitkälti aikuisten asennoituminen

Luontopaikat, joissa saa leikkiä ja kiipeillä puihin ovat liian kaukana pienille kävellä ja kuljetukset kalliita, niihin ei ole varaa.

Luontopolkujen likaisuus tai vaarallisuus, lasinsirut jne ovat ongelma kaupunkimetsissä.

Luontoympäristön etäisyys -metsä, suo, kallio. Piha-alue on suuri, siellä on puita ja nurmikkoa...

Luontoympäristöt ovat niin kaukana keskustan päiväkodista. Se rajoittaa päivittäistä toimimista niissä.

Läheisen metsikön maa-ampiaispesä ja punkit, myös narkkarit

Lähellä olevien kohteiden puute sillä, bussilla matkaan lähtiessä pelkkä matkustus vie turhan suuren ajan käytössä olevasta ajasta.

Lähellä on ja helposti pääsee.

Lähes kaikkien ryhmien varhaiskasvatuksen opettajina toimivat lastenhoitajat, joilla ei ole riittävä koulutusta ja osaamista luonnon ja lähiympäristön hyödyntämiseen.

Lähiluonto on liian kaukana päiväkodin ympäristöstä. Alle 3-vuotiaille kävelymatka on turhan pitkä.

Lähimetsikössä haastavat polut ryhmälle, varsinkin pienille, kulkea. Lähimetsikkö ollaan muuttamassa puistoksi.

Lähimetsän puute, kun ympärillä on vain peltoja. Lähin metsä on niin pieni ja asutuksen vieressä, että siellä ei mahdu kuin yksi ryhmä kerrallaan olemaan. Suurempaan metsään on kaksi kilometriä matkaa.

Lähimetsässä sijaitseva frisbeegolf-rata ja ajatut ladut rajaavat aluetta, jossa lasten kanssa voi retkeillä

"Lähimetsään muutetaan parhaillaan asuinalueeksi, ajoittain henkilökuntavaje, monet palaverit sisätilassa"

lähiympäristön muuttuminen: muutos ulkoilualueessamme, lähi- metsien rakentaminen

Meidän päiväkodissa ei vaikeuta mikään. Toisinaan kasvattajien pelot voivat hivenen jarruttaa luonnossa liikkumista (käärmeet/vastuu). Kasvattajien fyysinen kunto voi myös rajoittaa. Näistä keskustellaan tiimissä ja tuetaan toisiamme. Luonnossa liikutaan silti vaikka olisi rajoitteita.

Meille täällä lapissa luonnossa liikkuminen on iso osa arkea. Luonto on lähellä ja helpottaa sillä liikkumista.

Meillä ei mikään, koska päiväkotimme sijaitsee liikunta ja luonto- alueen keskiössä.

Meillä myllätään päivittäin, mutta on päiväkoteja, joissa on kumiasfalttipiha, ei puita ja lisäksi henkilökunta, joka haluaa olla sisällä.

Metsä on lähellä ja sinne on helppo mennä. Työntekijöiden oma luontosuhde vaikuttaa.

Metsä tai luonto on vaikeasti saavutettavaa. Siirtymät vaativat aikaa.

Metsäinen ja kallioinen järvenranta oli ihanteellinen paikka eska- reille, mutta nyt 3-5vuotiaiden kanssa se on osoittautunut haasta- vaksi...Ellei pysty tottelemaan, pilaa kaikkien metsäretken. Henki- lökunnalla nivelrikkoa, eivät halua lähteä metsään epätasaiseen maastoon.

Metsän kaukaisuus

Metsään pitkä matka keskustassa sijaitsevasta päiväkodista. Ei kunnollisia kuljetusmahdollisuuksia.

"Monipuolisten luontokohteiden vähyyys lähellä päiväkotia. Päivä- kodin piha tekonurmea ja asfalttia."

Monipuolisten metsäympäristöjen vaikea tavoitettavuus

Muiden kasvattajien kielteinen suhtautuminen luontokasvatuk- seen

Muu toiminta, joka tapahtuu pääosin sisällä. Rajoitukset että ret- kelle tai aitojen ulkopuolelle ei saa poistua yksi aikuinen lasten kanssa edes pienryhmissä.

Ne mitkä alussa jo valitsin, eli henkilökunnan vähyyys ja huono fyysinen toimintakyky. Oma esiopetusryhmäni liikkuu luonnossa vähintään kerran viikossa, sekä ulkoilemme päivittäin puistossa, jossa on metsää. Muut talomme ryhmät metsäretkeilevät har- vemmin. Yksikkömme sijaitsee lähellä suurta luonnonsuojelu- uetta, joten ulkoilumaastot ja -puitteet ovat erinomaiset. Kuopion parhaat.

Nykyinen päiväkotia kaupungin keskustan tuntumassa

Oikeanlaisen vaatetuksen puuttuminen. Lapset eivät jaksa kävellä metsään.

"Oikeastaan ei mikään. Paljon kasvattajien asenteesta ja omasta kiinnostuksesta kiinni."

olemme vaativan erityisen tuen lasten ja oppilaiden yksikkö. Apu- välineillä metsään ja luontoon siirtyminen ja siellä liikkuminen voi olla välillä haasteellista.

Oma viitseliäisyys, lapsilta puuttuu kunnollinen varustus (kengät, vedenpitävät vaatteet)

Oman työpaikan näkökulmasta: reitit ympäristöön ovat vaativia (aivan pienimpien kanssa on vaikea päästä mäkiä/kivistä reittiä ylös). Koirien ulkoilureitti kulkee pk:n vieressä = jätökien mahdol- lisuutta tarkkailtava.

"Osa aikuisista ei tykkää ulkoilla varsinkaan luonnossa ja silloin aikuisen mukavuudenhalu ratkaisee pääseekö lapsi metsään ja ulos vai ei. Itse kahden metsäryhmän perustajana en näe vaikeut- tavia seikkoja, kunhan vanhempiä tiedotetaan oikeanlaisesta pukeutumisesta sään mukaan."

Osa työntekijöistä ei ole kykeneviä kulkemaan metsään ja metsäs- sä.

Osaaminen ja viitseliäisyys

Pakotettu inkluusio ilman vaativia resursseja ja sen seurauksena luontoon meneminen on suuri turvallisuusrisi

Pedagoginen toiminta ja suunnittelu, pätevä varhaiskasvatuksen opettaja, etäisyydet

Pelko, että jotain sattuu.

Pienten lasten kohdalla siirtyminen metsään.

Piha-alue on rakennetumpi remonttien jäljiltä ja kaikki kiipeilyyn käytetyt puut kaadettu vanhoina. Turvallisuussyistä aiemmin käytetty taka-alue pihalla aidattiin ja nyt se ei ole päivittäisessä käytössä. Nurmikko- ja hiekka-alueita on korvattu tekonurmella. Esimerkiksi alle 3-v. pihassa ei ole kasvillisuutta lainkaan! Luontoa lähiympäristöstä löytyy eniten puistomaisilta alueilta ja niissä käydään, mutta ei viikottain. Itselläni suurin syy harvemmalle käytölle on muu toiminta. Esimerkiksi esiopetuksen toimintaa emme vedä luontopainotus edellä. On niin paljon kaikkea eikä riittävästi aikaa suunnitella toimintaa yleensäkään. Metsikköä löytyy läheltä kävely tai pienen bussimatkan päästä, mutta kunnan metsään on haastava päästä. Linnuntietä matka ei olisi pitkä, mutta kaupungin bussireitit ja aikataulut ovat tehneet sen meidän päiväkodille lähes mahdottomaksi. Sama koskee vähän muitakin retkikohteita.

Pitkä kävelymatka kohteeseen. Kuljetusmäärärahoja ei ole metsä- retkiä varten. Aikuisten asenteet vaikeuttavat lähtemistä.

Pitkä matka luonnonympäristöön, vilkkaasti liikennöidyt tiet, tiivis asutus päiväkodin ympärillä.

Pitkä matka metsään. Varsinkin pienten kanssa turhan pitkä matka kävellä.

"Pitkä matka sellaiseen luontoympäristöön, jossa lasten kanssa voi turvallisesti toimia."

"Pitkät matkat siirtyä paikasta toiseen. Sääolosuhteet"

Punkit

Punkit/henkilökunnan asenteet/resurssit

Puutteellinen varustus

Puuttuvat varusteet

Päiväkodilla ei omaa pihaa, henkilökunnan resurssihaasteet

"Päiväkodin aikataulut esim. ruokailun suhteen. Sopivien ja lähellä olevien retkikohteiden vähyyys. Aikuisten huoli siitä miten toimi- taan jos jollekin tulee vessahätä kesken retken."

Päiväkodin lähellä on paljon peltoja ja lähellä on mm. uimaranta, mutta lähimmät metsät ovat kaukana.

Päiväkodin pihassa ei ole luonnollista luontoa, vaan vain hiekkaa, laatoitusta ja istutettua kasvillisuutta, joten luontoon lähtiessä pitää siirtyä pois päiväkodin pihalta ja vaatii aina järjestelyjä.

Päiväkodin ryhmien määrä, ja käytettävän ympäristön rajallisuus

Päiväkodin sijainti ja etäisyydet luontokohteisiin vaatii aina kulke- mista julkisilla liikennevälineillä. Se ei kuitenkaan ole hankalaa, mutta vie aikaa, ja pienimpien lasten kanssa on hankala ehtiä aamupäivän aikana metsään ja takaisin jos siellä meinaa vielä viettää aikaakin.

Päiväkodin ympäristössä ei ole sellaista metsä/luontoaluetta jonne saa mennä ja jossa olisi Turvallista lasten leikkiä.

"Päiväkodissamme on tekonurmi. Henkilökunnan laiskuus ja saa- mattomuus."

Päiväkotia asuntoalueen keskellä. Metsään matkaa, joten sinne ei voi mennä joka päivä leikkimään matkan vuoksi

Päiväkoti on kaupunki lähiössä, matka lähimpään kunnan metsään on liian pitkä sekä matkassa että ajallisesti.

Päiväkoti sijaitsee keskustassa joten luonnossa liikkuminen vaatii aina suunnittelua. Pyrimme toki kerran viikossa siirtymään pihalta puistoon leikkimään mutta keskusta-alueella asuvat lapset ovat, oman kokemuksen mukaan, väistämättä vähemmän tekemisissä esim metsän kanssa kun lähiöissä asuvat lapset

Päiväkotien pihalla ei ole luontoa, ei nurmea, kasveja, multa, metsää, puita, vain asfalttia ja turvahiekkaa ja kukkapenkkejä, joita ei saa kaivaa

"Pääseminen luontoon eli se olisi saavutettavissa suht helposti. Monet perheet ja työntekijätkin ovat vieraantuneet luonnosta."

Rakennettu ympäristö ja turvallisuusmääräykset.

Rakentaminen

Resurssien puute/henkilökuntavaje

Resurssipula, epäsuhtaiset ryhmäkoko-panot.

Resurssipula, kiire...

Riittämätön henkilökunta

Riittämätön kasvattajien määrä tilanteeseen nähden en

Riittämätön määrä henkilökuntaa retkille tai tuntemattomat sijaiset, työntekijöiden kielteinen asenne luonnossa toimimista kohtaan, luonnossa toimimiseen tai säähän ei ole lapsilla sopivia vaateteita. Uusien päiväkotien pihoja ei suunnitella niin, että ne olisivat säästä riippumatta turvallisia lapsille esim. helteellä puuttuvat varjoisat paikat, kuten puut.

Riittämätön määrä henkilökuntaa, pienten ryhmässä myös vaunujen ja rattaiden puute

"Riittävä aikuisten määrä sekä se, että osa lapsista ei aina jaksa/halua kävellä kauemmas metsään puistoon tai takaisin. Esteettömyys ja tarvittavat apuaineet (ja resurssit niiden hankintaan!) ovat myös tärkeitä. Olisi hyvä, jos kävelytiet hiekoitettaisiin vain toisesta reunasta talvella, jotta pulkalla ja kelkalla pääsisi lasten kanssa paremmin kulkemaan lähiympäristöön."

Riittävä henkilökunta (erityislapsset)

Riittävä henkilökuntamäärä, ei ennakoidusti, mutta äkilliset muutokset

riittävä henkilökuntamäärä, myös sairaspäivinä. Työntekijöiden innottomuus lähteä metsään

Riittävän henkilöstön saaminen retkelle.

Riittävän ja pätevän henkilökunnan saanti

"Riittävästi henkilökuntaa paikalla, niin retket onnistuu. Onneksi on iso piha ja vieressä metsä, niin pääsemme helposti luontoon.

Alueella rakennettu paljon ja metsäpaikat vähentyneet. Lämpimään vuodenaikaan punkkien määrä on lisääntynyt."

Riittävät resurssit ja aikuisten asenne "huonoon" säähän.

riittävän henkilökunnan puute

Roskatut metsät, ammattitaitoisen henkilökunnan puute, tiukka päivärytmi, liian suuret ryhmäkoot.

Ruoka-ajat rajoittavat eniten

Ryhmissä on muutamia karkailevia ja arvaamattomia lapsia, heidän kanssaan ei aina ole turvallista lähteä.

Ryhmissä paljon tuentarpeisia lapsia, jotka tarvitsevat jokainen oman avustajan päiväkodin pihalta poistuttaessa. Aikuiset ei vain riitä, kun osa ryhmästä retkeilee, pitää myös päiväkodille jäävän porukan kanssa jäädä riittävä määrä aikuisia turvallisuuden takaamiseksi.

Ryhmän koko ja turvallisuuden takaaminen. Vaatii suunnittelua ja resurssointia, mikäli ryhmässä on esim useampi karkailija

Ryhmän lasten eri aikaan hoitoon tuleminen, jolloin aikuisia ei riitä joka toimintaan

Ryhmässä erityisen tuen lapsia joilla karkaamisriski. Turvallisempaa ulkoilla aidatulla päiväkodin pihalla tai puistossa.

Ryhmässä olevan haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa voi olla vaikea lähteä retkelle piha-alueen ulkopuolelle.

"Saavutettavuus. Henkilökunnan asenteet ja koulutus"

Satunnaisesti voi vaikeuttaa resurssipula.

Se että luontoympäristöä on vähän tai se on kaukana

Siirtyämiin kuuluva aika keskusta-alueella. Lasten ikä (1-2v)

"Siirtymät luontoon ja vähäinen henkilöstöresurssi

Epäpätevän sekä kokemattoman henkilöstön toiminta."

Siirtymät. Luonnossa lapset nauttivat olostaan

Sijaispula ja suunnittelujan vähyys . ja riittämätön henkilökuntaresurssi. Lapsiryhmä olisi kuitenkin jaettava aina metsään lähtiesä.

Sijaisten puute oman henkilökunnan sairastaessa

Sijaisten puute vaikuttaa retkien toteutumiseen lähimetsään.

Ryhmässä tehostetun tuen lapsia joten aikuisia pitää olla riittävästi retkillä mukana.

Sisarusr ryhmä eli lasten ikäjakauksen on "pahimmillaan" 1-6 vuotta. Henkilökunta ei riitä jakaantumaan isompien ja pienempien toimintaan vaarantamatta lasten turvallisuutta jos yksikin henkilökunnasta on poissa/sijainen ei tunne lapsia kunnolla. Meidän on kuitenkin lähdettävä erikseen metsään eli kävelymatkaa on. Onneksi olemme pienessä kylässä niin luonto tulee lähelle: voimme nähdä lintuja ulkoillessamme pihalla ja ikkunoista katsoessamme saatamme nähdä rusakoita ja kerran ketunkin Kaikki lapset asuvat hyvin lähellä luontoa, jolloin voimme keskustella/tutkia heidän kotona tekemiä havaintojaan myös menemättä metsään.

Sisarusr ryhmässä saattaa olla useampi 1 vuotias, joka ei osaa kävellä tai alle 3-vuotiaiden ryhmässä on niin monta pientä, jotka eivät osaa kävellä. Rattaiden työntäjiä ei ole riittävästi retkille.

Sopimaton vaatetus, kumisaappaat puuttuvat, käytämme usein varavaatteita

Sopivaa luontoympäristöä on liian kaukana päiväkodista. Ryhmät menee liian usein retkeilemään leikki- ja puistoihin.

sopivat vaatteet

Suhdeluku (hlökunta-lapsset) joskus sää

"Suunnitellut retket tai ulkoilu luonnossa voivat peruuntua riittävän resurssin puutteesta. Osa henkilöstöstä ei ole innostunut luonnossa tutkimisesta/oppimisesta/leikkimisestä"

Suunniteltua toimintaa ei aina pysty toteuttamaan resurssipulan takia, sen takia retket jäävät valitettavan usein välistä.

Suunnittelu. Kasvattajien ammattitaito ja ymmärrys luonnossa toimimisen tärkeydestä. Koulutus.

Suuret lapsiryhmät, pienryhmien retkeilyyn on haastavaa saada riittävä määrä henkilökuntaa mukaan retkelle. Sijaisten saamisen pulmat.

Suuret ryhmäkoot ja avustavan henkilöstön puute. Lasten tuen tarpeet. Päiväkodin sijainti, ajan ja resurssien puute.

Suuret ryhmäkoot, henkilökunnan vaihtuvuus, henkilökunnan määrä, inklusio(avustajien määrä/saataavuus)myös joissakin tapauksissa ryhmän ikähaarukka on haaste kun tarvitaan paljon käsiä turvalliseen liikkumiseen.

Suuri lumimäärä talvisin, esim. metsässä.

Säiden ääripäät: Kovat pakkaset, rankkasateet ja ukkoset.

Sään mukaisten varusteiden puuttuminen

Säännöllisyys

Sääolot

Suurin ongelma pitkällä työuralla on ollut päiväkotien suunnittelu. Kaikki uudet päiväkodit lähes poikkeuksetta ovat kaukana metsästä, vesistöistä yms. Piha on kuollut tai ainakin puuton ja kasviton. Olennaista on vain nopea esteetön autojen pääsy alueelle. Pihat ovat alimitoitettuja, yliturvallistettuja ja luonnottomaksi rakennettuja. Etäisyydet oikeisiin luontokohteisiin ovat suuria eikä kuljetuksiin oikeasti ole varaa.

Tälläkin hetkellä käytämme energiaa vain rahoituksen löytämiseen retkiä varten esim. paikallisbusseihin. nehan eivät ole ilmaisia edes esim. 5-vuotiaille monessakaan paikassa. todellisen ympäristösuhteen luominen ei näy niissä toimissa, joilla lasten ympäristöä rakennetaan. Lapsivaikutusten arviointi on vain paperilla oleva toimenpide, johon allekirjoittaneenkin osallistuminen on pari kertaa estetty. Näin esim. pihasuunnittelun osalta. Toinen ongelma on tiedon ja mielenkiinnon puute. Todellista luontotietoutta ei monellakaan ole ja uskallan väittää, että elämyksellinen kasvatus on hieman hankalaa ilman tietoa. Esim. lajituntemus aikuisten puolella on lasten tasoa (harakka vai varis) oli sitten kyse kasveista, hyönteisistä tai mistä tahansa. Lasten yleisin kysymys on ""mikä "" tai ""miksi"". syy ja seuraus -suhteisiin on vaikea vastata, jos omat perustiedot ovat puutteelliset. Alkaa olla kiire monessa mielessä tarjota lapsille sekä elämyksiä että tietoa, että saamme ymmärrystä heille, jotka suurimman työn kohta joutuvat tekemään monen ongelman suhteen. Pessimistikö? Todellakin. vielä muutaman vuoden vien lapsia metsään, mutta harvoin siellä muita näkee. Ja kuten kerran kävi. Aikuinen tuli metsään, teki tulen, lapset tulivat valmiille nuotiolle ja makkaralle ja sitten olikin jo kiire takaisin. (olivat muuten yksyksissä lähes keskellä kaupunkia 700 metrin päässä päiväkodista.)"

Tarkat retkisuunnitelmat

Terveysviranomaiset määräykset

Tietyöt ja rakentaminen vaikuttavat vähentävästi luontoalueiden käyttöön. Välimatkat ovat liian pitkiä: päiväkoti-metsä-puisto.

Tiimin asenne

Tiimin jäsenet eivät itse halua metsään

Tiukat aikataulut, porrastukset

Toimin erityisryhmässä. Resurssipula.

Toisinaan henkilökunnan riittävyys, yksittäiset tuen tarpeiden lapset, jotka vaativat yhden aikuisen läsnäolon heitä varten

Tuen tarpeessa olevat lapset, joiden turvallisuus on vaarassa, jos eivät pysähdy pyynnöstä tai tule luokse. Resurssit.

Tuen tarve. Resurssit. Henkilökunnan asenne ja osaaminen

Turvallisuus vilkkaiden lasten kanssa.

Turvallisuuskysymykset, aikuisten asenne luontoa ja luonnossa toimimista kohtaan.

Turvallisuusmääräykset, pitäisi olla kaksi kasvatusvastuullista aikuista vaikka olen tähän saakka ollut yksin seitsemän lapsen kanssa. Nyt homma vaikeutuu.

Työntekijä pula (sairastumiset)

Muuta palautetta.

"Erittäin kiinnostava näin ympäristökasvattajan silmin. Luonto pitää saada enemmän käyttöön päiväkodeissa. Ulkonaoppimisen arvos-

Työntekijöiden kunto (esim. jalkavaivat tms.), fasileettien puute metsässä (ei kotaa, vessaa, alustoja, sateensuojaa jne., joidenkin lasten olematon varustus, henkilökunnan vähyyt, henkilökunnan asenne ja se että metsäretket koetaan raskaina tai vaikeina

Työntekijöiden mukavuudenhalu, lihavuus, liikkumattomuus-> on helpompaa istuttaa lapsia pöydässä

Työntekijöiden vähyyt

Työntekijöiden äkilliset sairaspöissaolot

Työvuorosunnittelu ja henkilöstöpula.

"Tällä hetkellä metsän huono kunto. Siellä kasvaa osittain kaatuneita ja lahonneita puita, jotka ovat selvästi vaaraksi. Punkkeja on myös, mutta niiden varalta suojaudutaan vaatetuksin aina hyvin. Tämän hetkinen ryhmäni on arvaamaton, enkä uskalla viedä heitä lähimetsään, jonka lähietäisyydellä kulkee monikaistainen 4-tie."

Tällä hetkellä tämän vanhan kouluun viereen rakennetaan uutta koulua niin piha-alue on entisestään pienentynyt. Ja 4 tunnin esiopetusaika ja siihen liittyvä ruokailu n. klo 10.00 haastaa järjestyksessä, mutta onneksi me kaikki aikuiset olemme aktiivisia ulkoilun suosijoita eikä meille mikään ole lähtökohtaisesti mahdotonta.

Tällä hetkellä Väistötilojen ympäristö ei ole houkutteleva ja siirtyminen luontoon välillä haastavaa. Riippuu myös lapsiryhmästä, pystyykö heidän kanssa lähtemään metsään.

Vaihtelevat sääolosuhteet. Kovat pakkaset tai runsaat vesisateet saattavat vaikuttaa retkelle lähtemisinokkuuteen.

Vaikka asutaan maalla, ei metsää ole päiväkotien lähellä.

Vakituisen henkilökunnan poissaolot lomat, ym. turvallisuus on niin tärkeässä roolissa, että retken riskit sijaisen kanssa jätetään väliin. On paljon kirjallisia töitä ja ylempää tulee paljon tekemistä, joka vaatii paljon aikaa.

Vanhempien ja kasvattajien oma suhtautuminen aiheeseen. Olosuhteet, jos lähistöllä ei ole mahdollisuuksia.

Varhaiskasvattajien asenteet esim. säätölaan. Varhaiskasvattajien aktuaalinen lukumäärä kussakin ryhmässä, sillä liian vähillä aikuisilla ei metsään saa lähteä lainkaan.

Varsinaiseen metsään on kaupunkipäiväkodista pidempi matka ja sinne täytyy mennä bussilla joka vie taas paljon aikaa.

Varusteet, aikuisten väsymys ja pelot

Varusteet, kaikilla ei ole soveliaita varusteita ja se vaikuttaa mukavuuteen

Varusteiden puute

vastuukysymykset

Vastuukysymykset, haastavat lapset (esim. karkailutaipumus) ja henkilöstön riittävyys.

Vie paljon aikaa kävellä metsään ja takaisin, Ja sielläkin pitäisi ehtiä olla

Vilkkaut lapset ryhmissä, jotka karkaavat metsäretkiltä

Vuosikymmenten kestäneet uran aikana olen havainnut että aikuisesta riippuu lähdetäänkö metsää, sateella, pakkasessa ja tuulella ulos. Lapset kyllä tahtoo, toimii mieluusti metsässä, ulkona säällä kuin säällä.

Välillä säänmukaisen varustuksen puuttuminen.

Vääränlainen asenne henkilökunnalta

tus tasavertaisena ja luonnollisena vs. sisällä tekeminen pitäisi saada kasvattajille itsestään selväksi asiaksi. Niin haluaisin tätä julistaa koko vakan henkilöille koko Suomessa 😊"

Erittäin merkityksellinen ja ajankohtainen aihe. Itse luontopäiväkoita johtaneena olen todella huolissani lasten luonnossa oppimisesta. Lapset eivät enää tunnista peruskasveja tai puita.

Eskari on perusopetuksen eskari, muut ulkoilevat pihassa, me metsässä, koululaiset käyvät metsässä satunnaisesti, samoin muut eskariryhmät (yhteensä 4 kpl)

Henkilökohtaisesti ollut aina tärkeä asia ja halu välittää lapsille myönteisiä luontokokemuksia ja saada muurahaispesän tuhoajatkin tajuamaan pesän tärkeyden luonnon kokonaisuudessa. Myös välittää havaitsemaan luonnon kauniita ilmiöitä ja muutoksia luonnossa sekä materiaalien runsautta lapsille.

Itse nautin lasten kanssa luonnossa olosta, luonnon tutkimisesta, leikin rikastamisesta luonnossa. Luonnossa olo ja luontosuhteen kehittyminen, motriikan kehittyminen luonnossa ovat mielestäni tärkeitä asioita varhaiskasvatuksessa. Luonto on myös rikas paikka ylipäättään oppimiselle, ei vain luontoon tutustumisen kannalta. Siellä toiminta on väistämättä kokonaisvaltaista.

"Jos osuu hyvä lapsiryhmä ja työpariksi myös retkeilystä innostunut ihminen niin Onnistuu järjestää 4-5v lapsille kevätretkeksi elämänpäivä metsään. Laavulla makkaranpaistoa, päivälepo teltassa ja luonnon tutkimista. Ja emme siis ole luontoryhmä, mutta uskomme siihen että lapsena rakennettu luontosuhde kantaa läpi elämän. Vieläkin lapset ajoittain muistelevat keväällä tehtyä retkeä."

"Lapset nauttivat metsäretkistä, leikeistä metsässä ja retkistä heppatalille. Varhaiskasvattajana koen tärkeäksi antaa lapsille mahdollisuuden em.asioihin, koska nykypäivänä ei ole itsestäänselvyys että lapset pääsevät metsään. Pidän luontotoimintaa tärkeänä!"

Liian tarkkaa on nykyään myös siitä mihin lapsi saa mennä ja koskea, vaatteita ei saa liata yms. turhaa kieltämistä joka rajoittaa lapsen tutkimista.

"Luonnossa toiminta ei mielestäni edellytä luontokursseja jokaiselle, normaali luontosuhde, toiminta luonnossa on perua aikaisemmasta tavasta elää ja olla luonnossa. Työkokemus vuosikymmenten perusteella on harmillista nähdä ettei lähiluonnosta osata toimia, nauttia, käyttää hyväksi. Päiväkotien pihapiirit ""kliinisiä"" ja pieniä lapsimäärään nähden- toiminnallinen aitojen sisällä olevaa metsää ei ole - jos rohkeutta ei ole lähteä tai mahdollista toimia lähimetsässä.

Kasvatamme myös keväällä perhosia ja vapautamme toukokuussa luontoon muun luontotoiminnan lisäksi"

Luonto- ja ympäristö ovat tärkeitä monelle kiireiselle ja stressaantuneelle lapselle /aikuiselle. Oppimisympäristö ulkona on ihanteellinen monelle.

Luontotoiminta on parasta mitä lapsille voi varhaiskasvatuksessa tarjota! Itse yritän systemaattisesti lisätä luontotoiminnan määrää oman eskariryhmäni toiminnassa.

"Luontotoiminta on Vihdin kunnan varhaiskasvatuksen yksi kärkivoite. Päiväkotimme on maalaismaisemassa ja todella ihanteellinen lähiympäristön tutkimiseen, siellä leikkimiseen ja toimimiseen. Meillä ei ole ainuttakaan lasta, jolla olisi allergia. Lapset saavat möyriä, leikkiä luonnon tavaroilla yms. Luontosuhde syntyy kuin itsestään. Itse olen vanha partiolainen ja Mörrin -mytysnuppukurssit käynyt ja itse olen innostunut luonnonseuraaja. Linnut ,kasvit, sääilmiöt ,kaikki luonnossa kiinnostaa."

Luontotoiminta päiväkodissa on tärkeää lapsen luontosuhteen kehittymiselle, on tärkeää tunnistaa kasveja ja eläimiä. Yhdessä keskustellen ja tutkien voidaan miettiä, miten omalla toiminnallamme voimme lisätä luonnon hyvinvointia ja samalla myös omaamme.

Metsämörri-toiminta vain luvanvaraista, Luontoliiton valtuuttamat ja heidän kouluttamansa henkilöt saavat käyttää Metsämörri-nimitystä toiminnassaan ja muut ovat vain luontotoimintaa.

"Metsäretket ovat aina mukavia. Luonto ja metsä rauhoittaa mielen, leikeille vain mielikuvitus on rajana, lapsia ei yleensä tarvitse metsässä kieltää; älä tee noin, älä mene sinne, vaan lapset leikkivät

sopuisasti. Luonto tarjoaa paljon erilaisia maastoja, jossa kömpelömpikin lapsi voi harjoitella motorisia taitojaan eri alustoilla (ylämäet, kumpareet, polut, puunjuuret poluilla, alamäet jne.). Luonnossa voi harjoituttaa kaikkia aistejaan monikanavaisesti; näet, kuulet (linnunlaulu), haistat (erilaiset metsän tuoksut), maistat (marjat), tunnustelet (kävyt, sammalet, puun rungot, varvikot...) Luonto tarjoaa hyvin monipuolisen oppimisympäristön, kun vain ymmärtää sen suomat mahdollisuudet.

Ed. työpaikassani ryhmäni oli mukana Metsämörri-toiminnassa ja siitä jäi todella lämpimät muistot. Viikottaiset metsäretket olivat aina odotettuja, hauskoja, mutta myös opettavaisia!"

Metsät ovat lähellä ja ne ovat todella hyvää leikkiympäristöä. Päiväkodin piha on vehreä, puita ja pensaita on. Kivoja leikkejä joka päivä.

"Olen itse henkilökohtaisesti todella kiinnostunut mm. metsäeskaritoiminnasta. Toivoisin kuulevani siitä lisää. Valitettavasti muu työyhteisö ei ihan vielä ole valmis niin ""radikaalille"" muutokselle, mutta kenties luontopainotteisuutta pystyttäisiin jollain aika-akselilla kehittämään. Etenkin, jos huonosta sisäilmasta johtuvat ongelmat vain jatkuvat, eikä asioihin puututa taloteknisillä toiminla."

"Pihallamme on eniten tekonurmea, sitten asvalttia ja n. kolmas osaan on laitettu ""kukkapelto"" juuttia tms, jossa kasvaa tällä hetkellä enimmäkseen apilaa. Lapset ovat tänä syksynä saaneet leikkiä alueella, kun kasvu on päässyt käyntiin. Alueen heinikkoa ei ole ajettu leikkurilla lyhyeksi, vaan sen kasvaa pitkänä. Lapset tykkäävät repiä pitkää heinikkoa, apilaa leikkeihin, olemme sen sallineet. Emme ole saaneet ohjeita viheralueen käyttöön liittyen, onko esim. repiminen ok. Päiväkodissamme on myös kasvulaatikot, joihin emme vielä ensimmäisenä toimintavuonna uudessa talossa ehtineet istuttaa mitään. Edellisessä päiväkodissamme istutimme kasvulaatikoihin kukkia, herneita ja salaattia. Nyt on suunniteltu esim. auringonkukkien istuttamista ko laatikoihin."

Päiväkotien pihasuunnittelussa tulisi ottaa huomioon luontoympäristön säilyttäminen esim. puut. Meillä on uusi päiväkotikoti, jonka tontilta kaadettiin melkein kaikki puut pihalta. Piha sorastettiin ja salaajitettiin. Pihalla on ainoastaan kaksi puuta, jotka todennäköisesti kuolevat ojituksen vuoksi. Meillä on rakennettu kiipeilyteline ja keinut ym. Piha on silti ankea ja mielikuvitukseton. Eli jos tällaisiin seikkoihin voisi tulevaisuudessa kiinnittää enemmän valtakunnallisesti huomiota, ennen kuin jo olemassa oleva luontoympäristö poistetaan rakennetun ympäristön tieltä.

"Päiväkotien suunnittelussa ei oteta huomioon metsän merkitystä. Usein kaikki puusto kaadetaan ja pk sijoitetaan vain helpon kulkuyhteyden päähän. Tämä näkyy erityisesti Rovaniemellä."

Päiväkotimme luontoeskariryhmä toimii lähes koko ajan ulkona. Tukikohtamme on kilometrin päässä päiväkodista. Retkeilemme lähialueella ja myös oman kuntamme alueella kauempanakin esim. maatilalla, puutarhalla. Tutkimme luontoa, tarkkailemme lintuja, kalastamme, poimimme marjoja ja sieniä, opiskelemme toiminnallisesti esim. matikkaa.

Toivon, että tulisi joko laki tai asetus siihen, kuinka paljon päiväkodin pihasta pitää olla nurmikkoa, puita ja kasvien kasvatukseen sopivaa tilaa.

Toivottavasti saadaan päiväkotiin enemmän kasveja ja voidaan kasvattaa ikkunalla esim tomaatteja. Uusiin päiväkoteihin luontopihat ja kasvatuslaatikat.

"Uusi päiväkotikoti: pihassa bitumikenttä ja tekonurmea, muutama puu on istutettu juuri. Monta puistoa heti päiväkodin lähellä. Kaupunki pitää niistä hyvää huolta. Metsään mennään ratikalla."

Yli 10 vuotta sitten koko päiväkodin silloinen henkilökunta osallistui Metsämörri ohjaaja koulutukseen ja käytti oppeja systemaattisesti. Sittemmin, kun henkilökunta on vaihtunut ja on tullut uusia työnteekijöitä, toiminta on hiipunut, mutta retkeilemme ahkerasti ympäröivässä lähiluonnossa.

Liite 2. Kysymyslomake

Varhaiskasvatuksen luontokysely

Kyselyyn vastaaminen vie noin 10 minuuttia. Voit myös tallentaa ja jatkaa kyselyyn vastaamista myöhemmin. Muista lopuksi lähettää vastaukset!

Jos et osaa vastata johonkin kysymykseen, voit myös arvioida tai pyytää toisilta apua. Vastatkaa lähimpänä oikeaa olevaan, ellei suoraan teidän päiväkotianne vastaavaa tilannetta ilmene. Palauttakaa kysely vaikka hieman vaillinaisillakin tiedoilla, vastauksista on paljon hyötyä suunnitellessamme päiväkotien luontokasvatukseen työvälineitä.

1. Tähän kyselyyn vastaa

- päiväkodin johtaja
- päiväkodin työntekijä

2. Vastaaajan koulutus

- varhaiskasvatuksen opettaja
 - kasvatustieteiden maisteri
 - sosionomi (amk)
 - lastenhoitajan koulutus
 - muu, mikä
-

3. Päiväkodin perustiedot

sijaintikunta tai kaupunki?

lasten määrä (noin)?

lapsiryhmien määrä?

4. Päiväkoti toimii

- päiväkotikäyttöön suunnitellussa ja valmistuneessa rakennuksessa
- vanhassa, päiväkodiksi muutetussa rakennuksessa
- koulun yhteydessä
- sairaalan yhteydessä
- vanhusten tai kehitysvammaisten hoitolan yhteydessä
- omakotitalossa
- väistötiloissa
- muussa rakennuksessa, missä

5. Päiväkodin...

- rakennuksen valmistumisvuosi? Jos tarkkaa vuosilukua ei ole tiedossa, vuosikymmenen tarkkuudella riittää!

- toiminnan aloitusvuosi nykyisissä tiloissa?

6. Päiväkodin henkilökuntaan kuuluu

päiväkodin johtajia

varhaiskasvatuksen erityisopettajia

varhaiskasvatuksen opettajia

lastenhoitajia

avustajia

harjoittelijoita

keittiöhenkilökuntaa

siivoushenkilökuntaa

muita

Sijainti ja toimintaympäristö

- **kaupunkiympäristöllä** tarkoitetaan taloja, teitä, asfalttikenttiä, joissa luonnonkasveja on vähän

- **luonnonympäristöllä** tarkoitetaan metsää, niittyä, kallioita, joutomaata ja puistoa, jossa maata ei ole peitetty hiekalla tai asfaltilla

7. Piha-alueen koko noin

neliömetriä

8. Päiväkodin pihalla lasten leikkialueella on

	Kyllä	Ei
luonnonkasvillisuutta	☐	☐
nurmikkoa	☐	☐
kalliota	☐	☐
metsää	☐	☐
hiekkakenttää tai soraa	☐	☐
asfalttia tai betonia	☐	☐

9. Merkitse pinta-alaltaan kaksi suurinta

- luonnonkasvillisuutta
- nurmikkoa
- kalliota
- metsää
- hiekkakenttää tai soraa
- asfalttia tai betonia

10. Päiväkodin ympärillä / lähiympäristössä on

- pelkästään rakennettua kaupunkiympäristöä (ydinkeskustaa)
- enimmäkseen rakennettua kaupunkiympäristöä
- tasapuolisesti sekä rakennettua että luonnonympäristöä
- enimmäkseen luonnonympäristöä
- jotakin muuta, mitä?

11. Päiväkodilta on matkaa (metreissä) lähimpään

metsään

puistoon

suolle

muuhun luonnonympäristöön (niitty, pelto, ym.)

maatilaan / hevostalliin

vilkkaasti / raskaasti liikennöityyn tiehen

12. Kuinka helppoa tai vaikeaa on metsään tai muuhun luonnonympäristöön siirtyminen lasten kanssa?

- hyvin helppoa
- helppoa
- melko vaikeaa
- hyvin vaikeaa

13. Mikä vaikeuttaa metsään tai muuhun luonnonympäristöön siirtymistä lasten kanssa

(merkitse kaksi tärkeintä):

- sopivien luonnonympäristöjen puuttuminen
- vilkas liikenne
- aikapula
- tarvittavan henkilöstön riittämättömyys
- turvallisuusmääräykset / vastuukysymykset
- vanhempien kielteinen suhtautuminen
- jokin muu, mikä _____
- ei mikään, siirtyminen on helppoa

Nykyinen toiminta

14. Onko päiväkodissa selvästi ohjattua "luontoryhmää" tai luontopainotteista ryhmää (tai toimintaa)?

- kyllä
- vähän sinne päin
- ei

15. Edellä mainitussa luontotoiminnassa mukana olevien

luontoryhmien lukumäärä _____

lapsien lukumäärä _____

16. Mitä luontotoiminnan muotoja päiväkodissa on käytössä

- Metsämörri-toimintaa
- Luonnossa kotonaan -toimintaa
- yksittäiset (metsä)retket
- luonnossa leikkimistä
- luonnon tarkkailua
- luonnonmateriaalien keruu askarteluun tms. (kävyt, oksat, ym.)
- ei mitään
- jokin muu, mikä _____

17. Kuinka moni työntekijä on saanut luonto-ohjaajan koulutusta?

_____ kpl

18. Minkälainen mahdollisuus henkilökunnalla on osallistua luontokoulutukseen?

- hyvä (työajalla, tuettuna)
- melko hyvä (työajalla tai tuettuna)
- huono (omalla ajalla, omin kustannuksin)

19. Kuinka usein lapset (muut kuin em. luontoryhmiin kuuluvat) ovat päiväkodissa metsässä tai muualla luontoympäristössä

- TALVELLA

- päivittäin
- muutaman kerran viikossa
- kerran viikossa
- harvemmin
- ei juuri koskaan

20. Kuinka usein lapset (muut kuin em. luontoryhmiin kuuluvat) ovat päiväkodissa metsässä tai muualla luontoympäristössä

- KEVÄÄLLÄ, KESÄLLÄ, SYKSYLLÄ

- päivittäin
- muutaman kerran viikossa
- kerran viikossa
- harvemmin
- ei juuri koskaan

21. Kuinka monta tuntia päiväkodissa ulkoillaan päivässä

sulan maan aikaan syksyllä ja keväällä _____

talvella _____

22. Ulkona leikkiessään lapset voivat olla kosketuksissa multa, mutaan tai metsämaahan

- päivittäin
- viikoittain
- harvemmin
- ei koskaan

23. Oletteko lasten kanssa kasvattaneet kukkia tai muita kasveja viimeisen vuoden aikana?

- kyllä, sisällä kukkaruukuissa tai purkeissa
- kyllä, pihalla kukkapenkeissä tai kasvatuslaatikoissa
- ei

24. Onko päiväkodissa huonekasveja?

- kyllä
- kyllä, mutta vain muovisia tai synteettisiä
- ei ole

25. Onko päiväkodissa sisäilmaongelmia?

- ei ole
- on epäilty, mutta ei tutkittu
- on tutkittu, mutta ei löydetty
- on tutkittu ja tiedossa

26. Kuin monella lapsella on allergiasta johtuva ruokarajoitus?

- vain muutamalla
- alle neljäsosalla
- alle puolella
- yli puolella
- en osaa sanoa

27. Tarkasti ottaen kuinka monella lapsella on ruokarajoitus?

_____ lapsella

28. Lapselle hyväksytty ruokarajoitus perustuu ?

- vanhempien ilmoitukseen
- lääkärin diagnoosiin
- kumpikin käy

29. Seuraavassa on erilaisia väittämiä.

Merkitse, missä määrin olet samaa tai eri mieltä!

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Ruokapöydän alle tippuneen omenaviipaleen voi laittaa huoletta suuhun	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsi saa kiivetä leikkiessään puuhun	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunta ja terveellinen ruokavalio vähentävät allergioita	☐	☐	☐	☐	☐
Vahva luontosuhde suojaa allergialta ja monilta muilta sairauksilta	☐	☐	☐	☐	☐
Viherkasvit olisi syytä poistaa sisäilmaongelmallisista päiväkodeista	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen kannattaa välttää kaikkea sitä, mille vanhemmat ovat allergisia	☐	☐	☐	☐	☐
Mullan ja ötököiden kanssa touhuaminen kuuluu lapsen elämään	☐	☐	☐	☐	☐
Puhdas koti ja sisäilma suojaavat allergioilta	☐	☐	☐	☐	☐
Bakteerit ja muut mikrobit ovat enimmäkseen terveydelle haitallisia	☐	☐	☐	☐	☐

30. Onko päiväkodin luontotoiminta muuttunut viime vuosien aikana?

- ei ole
- on lisääntynyt
- on vähentynyt
- on monipuolistunut
- jotenkin muuten muuttunut, miten?

31. Mitkä seikat mielestäsi eniten vaikeuttavat lasten kanssa luonnossa toimimista?

32. Voit myös antaa muuta palautetta tästä kyselystä tai luontotoiminnasta. Kiitos!

33. Jos haluat osallistua perhoskirjojen arvontaan, jätä yhteystiedot alle.

Nimi

Postiosoite

Postinumero ja paikka

Sähköposti